

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK
OCH SPECIALPEDAGOGIK**

LEDARSKAP I ÄLSKADE BARN

En kvalitativ studie om hur cirkelledare upplever sitt ledarskap i hanterandet av föräldrastödsmaterialet Älskade Barn

Maria von Wachenfeldt

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Masterprogram i Utbildningsledarskap/ PDAU61
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/2019
Handledare:	Caroline Runesdotter
Examinator:	Karin Rönnerman

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Masterprogram i Utbildningsledarskap/PDAU61
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/ 2019
Handledare:	Caroline Runesdotter
Examinator:	Karin Rönnerman
Nyckelord:	Föräldrastöd, Ledarskap, Älskade Barn, Migration

- Syfte:** Syftet med studien är att undersöka hur cirkelledarna upplever sitt ledarskap och hanterar frågorna föräldrastödsmaterialet Älskade Barn berör i mötet med föräldrarna.
- Teori:** Min forskningsansats har varit abduktiv. Teoretiska verktyg för min analys är Bronfenbrenners bioekologiska modell som beskriver utveckling och lärande. Jag har också använt mig av teorier om hybrida identiteter och kodväxling.
- Metod:** Studien har en kvalitativ forskningsdesign. Semistrukturerade intervjuer, där en del av intervjun består av vinjetter, används vid insamling av empiri.
- Resultat:** Studien visar att ledarna upplever vissa frågor i materialet som laddade och vissa som oproblematiske i samspelet med föräldrarna i studiecirklarna. Ledarna upplever sitt ledarskap positivt där de har en nyckelroll kring integration och brobyggare till majoritetssamhället. Beroende på frågorna som ska tas upp ger ledarna uttryck för olika omedvetna ledarstrategier. Det är lättare för ledarna att vara brobyggare när de tar upp frågor i materialet som ligger i linje med de egna värderingarna. Deras hybrida identitet blir då en styrka. Det är däremot en utmaning för ledarna att representera majoritetssamhällets värderingar när det kommer till ämnen som de själva upplever som laddade.

Förord

Tanken att skriva en uppsats om föräldrastödet Älskade Barn kopplat till ledarskap växte fram våren 2018. Då arbetade jag själv med materialet på ett studieförbund och såg många av de utmaningarna ledarna ställdes inför. Idag är Älskade Barn inte en del av mina arbetsuppgifter längre, men det anser jag snarare vara en styrka nu när jag skrivit min uppsats eftersom jag då har en viss distans till verksamheten.

Det har varit spännande att se hur uppsatsen allt eftersom tagit form och jag vill passa på att tacka alla som varit inblandade. Tack alla ledare som ställt upp på intervju – utan er hade inte denna uppsatsen blivit möjlig. Jag vill också tacka min handledare som kommit med intressanta inspel och reflektioner allteftersom arbetet vuxit fram och tagit form. Dessutom vill jag tacka min mamma, sambo och vänner som stöttat och peppat mig under skrivprocessen.

Jag hoppas med min studie kunna bidra till intressant läsning och fylla en kunskapslucka inom området som kan göra oss något klokare.

Tack

Maria von Wachenfeldt

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och Frågeställningar	2
3. Forskningsgenomgång – en inramning.....	3
3.1 Sökmetsod och sökord.....	3
3.2 Migration och Globalisering.....	3
3.3 Föräldrastöd för utrikesfödda.....	6
3.4 Ledarskapet i föräldrastöd för utrikesfödda.....	9
4. Metod och Avgränsningar.....	11
4.1 Tillvägagångsätt.....	11
4.2 Metod för insamling av empiri	13
4.3 Forskningsetik och överväganden.....	15
4.4 Analysarbete	16
5. Teoretisk referensram	17
5.1 Bronfenbrenners bioekologiska teori.....	17
5.2 Diaspora	20
5.3 Identitet och Hybriditet.....	21
5.4 Kodväxling.....	22
6. Resultat	23
6.1 Ej laddade teman i studiecirkklarna.....	23
6.2 Laddade teman i studiecirkklarna	25
6.3 Osynliggjorda teman i studiecirkklarna	28
6.4 Ledarskapet.....	29
6.5 Ledarstrategier	30
6.6 Resultatsammanfattning.....	32
7. Diskussion.....	33
7.1 Resultatdiskussion	33
7.2 Avslutande diskussion	36
7.3 Metod och teorirefleksion	38
7.4 Fortsatt forskning.....	38
8. Referenslista.....	39
Bilaga 1	44
Bilaga 2	45
Bilaga 3	46
Bilaga 4	47

1. Inledning

Migrera till ett nytt land är en smärtfylld process och en utmaning på många plan, speciellt om man också är förälder. Skillnaderna i det man bär med sig från hemlandet och det nya man möter blir än mer påtagligt. Författaren Riyad Al-Baldawi (2017) beskriver hur man som migrant möter en ny samhällsuppbyggnad men också en ny social organisation som består av landets regler, institutioner och normativa system. Varje individ reproducerar en del av den gamla kulturen och anpassar sig till mottagarlandets normer, värderingar och traditioner i varierad grad. Det är i föräldrarnas och barnens möte med det nya landet som många konflikter kan uppstå. Ett sätt för de migrerade föräldrarna att hantera detta är att gå en föräldrautbildning som Älskade Barn.

Älskade Barn är ett föräldrastöd som specifikt är utformat för migrerade föräldrar och introducerar en majoritetskultur. Ledarna i Älskade Barn är ofta första generationens invandrare och har på så sätt egen erfarenhet av migration. De blir då en brygga mellan föräldrarna och en länk kring att hantera konflikter som kan uppstå i mötet med det nya landet. Ledarskapet anser jag blir intressant utifrån denna aspekt. Ledarna har en fot i en annan kultur och ska samtidigt fungera som en brygga till majoritetssamhället. Just denna ledarproblematik vill jag titta närmre på eftersom den utifrån dessa förutsättningar blir väldigt speciell. Jag vill studera hur Älskade Barn ledare hanterar att vara bryggan till majoritetssamhället och hur de utifrån detta bemöter de frågor som materialet tar upp. Under utbildningar och workshoptidagrar har jag mött ledare som ger uttryck för krokar som kan uppstå. Det är framförallt en problematik som kan ge ökad kunskap kring ledarskapets utmaningar när en kultur ska förmedlas som inte är ens hemkultur. Det är väldigt viktigt att informationen kommer fram rätt till deltagarna så ledaren har en oerhört viktig roll som samtalsledare och informatör. På så sätt är en kartläggning kring cirkelledarskapet viktigt för att se om cirkelledarna får rätt stöttning och utbildning i ledarskapet.

Det var 2011 som initiativet till Älskade Barn började ta form. En grupp föräldrar i en somalisk förening i Järvaområdet i Stockholm kom till Studieförbundet och ville starta studiecirkel inom ett antal ämnesområden de ansåg relevanta. Vid en närmre titt kunde man urskilja att allt handlade om att vara förälder i nytt land. Det ledde till projektet "Samordnat föräldrastöd i Järva" som hade syftet att stödja migrerade föräldrar i deras föräldraroll. Det ledde så småningom till föräldrastödet Älskade Barn som också bygger på föräldrars egna önskemål med integration i fokus och bättre uppväxtvillkor för de migrerade föräldrarnas barn och ungdomar (Mohme, 2014).

När migranter kommer till Sverige uppstår ett dilemma eftersom de inte varit med i processen kring uppbyggnaden av samhällets normer. De har inte den historiska förankringen i relationen till det nya samhället men det krävs att de ska följa och anpassa sig till dessa regler. Processen är inte enkel och det är en utmaning att identifiera sig med nya lagar och regler på kort tid. Man kan se det som att Sveriges 100-åriga resa levereras till en immigrant som ett paket och kravet är att man så fort som möjligt ska kunna förhålla sig till det, anpassa sig till det och acceptera det. Detta kan skilja sig markant från det hemland migranten lämnat bakom sig. Saker som kan ha varit rätt att göra i hemlandet bli ifrågasatt i det nya landet. Det blir stora förändringar i sättet att leva i Sverige där vardagssysslor, familjerelationer och barnuppfostran kan förändras. Många barn till migrerade föräldrar tenderar att snabbare integrera sig i samhället och lära sig svenska språket. De förstår samhället och dess koder samt fungerar ibland som språkrör mellan föräldrarna och deras kontakter med myndigheter. Detta skapar en utsatt och sårbar position för många föräldrar där barnet plötsligt "har makten" (Al-Baldawi, 2017). Många föräldrar vet inte vilka lagar och regler som gäller vilket skapar en osäkerhet i vad man får och inte får göra som förälder i Sverige. Det är här Älskade Barn kommer in i bilden och det är också därför ledarskapet inom cirkeln blir viktigt för mig att titta närmre på eftersom det är migrerade föräldrars väg till ett tryggt föräldraskap. Som verksamhetsutvecklare på Studieförbundet har Älskade Barn varit en del av mina arbetsuppgifter under två år; jag har koordinerat föräldragrupper, utbildat cirkelledarna i sitt ledarskap – framförallt

ledarskap inom folkbildningen vilket gett mig en viss förförståelse för materialet. Genom åren har jag både hållit i ledarskapsutbildningar för cirkelledarna och koordinerat fördjupningsdagar och utbildningsträffar där ledarna ska stärkas i sitt ledarskap och utbyta erfarenheter. I dagsläget är dock Älskade Barn inte en del av mina arbetsuppgifter.

2. Syfte och Frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur cirkelledarna upplever sitt ledarskap och hanterar frågorna föräldrastöds materialet Älskade Barn berör i mötet med föräldrarna:

- Hur upplever ledarna materialet Älskade Barn i mötet med föräldrarna?
- Hur upplever ledarna sitt ledarskap i Älskade Barn?
- Vilka ledarstrategier använder sig ledarna av i mötet med materialet och föräldrarna?

3. Forskningsgenomgång – en inramning

Det här avsnittet ramar in studiens innehåll genom en beskrivning av tidigare forskning som har relevans för mitt syfte och frågeställningar. Forskningsgenomgången omfattar tre lite större teman; migration och globalisering, föräldrastöd för utrikesfödda och ledarskapet i föräldrastöd för utrikesfödda. På så sätt anser jag mig fånga upp tidigare forskning som berör mina forskningsfrågor på alla nivåer; från det globala perspektivet till det nationella och sedan på individnivå. Min presentation av tidigare forskning inspireras av Bronfenbrenners bioekologiska modell där han beskriver miljö och kontext som koncentriska cirklar, där makro är ytterst och mikro den innersta kärnan. Avsnittet inleds med hur jag metodiskt gått tillväga när jag sökt tidigare forskning. Jag avslutar med att tydliggöra min uppsats forskningsintresse i förhållande till de övriga studierna.

3.1 Sökmotod och sökord

Den svenska forskningen som presenteras omfattar avhandlingar och artiklar. När jag sökte artiklar använde jag mig av databasen Artikelsök. Jag har även gjort nedslag i internationell forskning där en kombination av databaserna Scopus och ProQuest Sciences användes för artikelsökningar. Många sökningar har också följt en snöbollseffekt där jag hittat intressanta artiklar i avhandlingars referenslistor. De systematiska sökningarna gjordes med svenska och engelska sökord och det var en process att hitta rätt sökord. Jag provade olika kombinationer och tittade även på hur andra artiklar sökordkodats. Svenska söktermer jag slutligen använde mig av är föräldrastöd, föräldrastödsprogram, Älskade Barn, Barnen i våra hjärtan, migration, andra generationens invandrare, kulturkrock, ackulturation. Gällande internationell forskning använde jag mig av sökorden parental support, parental program, parental education, immigrants, refugees, culture clash, acculturation, cultural transition. Som tillägg har jag använt hemsidor jag anser trovärdiga samt uppslagsverk för att tydliggöra begrepp.

3.2 Migration och Globalisering

Jag väver i den här delen av tidigare forskning ihop svensk och internationell forskning kring migration och dess följder i vår globaliserade värld. Migration och globalisering sätter Älskade Barn i ett större sammanhang och det är på grund av detta som föräldrastöd som Älskade Barn överhuvudtaget finns.

3.2.1 Migration och Identitet

Migrera till andra länder är något människor gjort i alla tider. Anledningarna ser olika ut där nyfikenhet för det främmande, ekonomi, arbete eller krig har varit orsaker som lett till förflyttningen. Aldrig har migration dock skett i sådan omfattning och snabbhet som den gör idag. Enligt Världsbanken finns det 250 miljoner internationella migranter i världen, vilket är mer än 35 miljoners ökning från 2010. Dessutom räknar man med 740 miljoner interna migranter (migranter inom det egna landet). Forskning visar att migration vanligast sker mellan länder med liknande förutsättningar, språk och religion. Det är endast runt 35 % av migranterna som flyttar från ett låg- eller medelinkomstland till ett höginkomstland. Enligt forskning och statistik om integration och migration i Sverige var 2015 det år som fler människor än någonsin sökte asyl i Europa (Migrationsinfo, 2019).

Migration är ett ämne av stort och varaktigt intresse eftersom nästan alla länder är involverade i denna process som en källa, transit eller destinationsland eller alla tre samtidigt. Invandring ses som "en transformativ kraft" som producerar djupa och oförutsedda sociala förändringar i både sändande och mottagande samhällen, i intergrupprelationer inom mottagande samhällen och bland invandrarna själva och deras efterkommande (Alfred, 2015). Även om större delen av världens arbetskraft inte är globaliserad ökar den frivilliga och ofrivilliga migrationen och därmed mångkulturen

Det finns olika sätt att se på de identiteter som vuxit fram i samband med migrationen. Inom postkolonial forskning berörs framförallt de mellanpositioner, idé och identitetsblandningar samt diasporor som kolonialismen genererat (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009).

3.2.2 Kulturell anpassning och förändringsprocesser

Begreppet *adaptation* är inom kultur- och socialantropologin en beteckning för människans kulturella anpassning till sin omgivning och kan ses som en naturlig följd av migration och förändringsprocesser i det nya landet ("Adaption", 2019). Begreppet *culturalization* är processen av att anpassa sig till någons kulturella miljö; förvärv av värderingar och beteende förenligt med samhället, varav en är medlem ("Culturalization", 2019). Begreppet har ingen svensk motsvarighet så jag skriver därför det engelska begreppet i texten. När kulturell anpassning uppstår kan krockar ske vilket författaren Bic Ngo (2008) belyser i en studie där upplevelserna av invandrade ungdomar och familjer i det amerikanska samhället studeras. Resultatet visar hur invandrare slits mellan två världar och hur ungdomar bygger nya identiteter. Hur den dubbla identitetsrörelsen och sociala konstruktionen av identitet inte är oföränderlig utan istället öppnar ett utrymme för förändring och förhandling. Ngo beskriver vidare hur en Lao-student själv kanske betraktar sig som asiatisk amerikan medan hennes föräldrar kanske ser henne som Lao. De studenter som inte är Lao kan betrakta henne som kinesisk eller asiatisk. Artikeln är relevant för ytterligare förståelse kring identitet och *bikulturalism* som uppstår i mångkulturella samhällen. Bikulturalism innebär att ha eller kombinera två olika kulturer ("Bicultural", 2019). Även författarna Roy Manning & Roy Sanchari (2010) belyser att majoriteten av de som är födda i Storbritannien, oavsett etnicitet eller religion, tänker på sig själva som brittiska. Nyanlända invandrare tänker dock nästan aldrig på sig själva som brittiska men ju längre de är kvar i Storbritannien, desto mer sannolikt är det att de gör det.

En annan studie som ger viktiga insikter om familjer i *culturalization* är författad av Jaimee Stuart mfl (2010) som studerar föräldrar och ungdomar från asiatiska, afrikanska och mellanöstern bakgrunder i Nya Zeeland. Personerna intervjuades om sina erfarenheter i Nya Zeeland. Resultatet lyfte fram två huvudteman där man kunde se normativa problem för föräldrar och barn samt migrations- och ackulturationsfrågor. *Ackulturation* är ett begrepp som syftar på kulturpåverkan och den kulturella förändringsprocessen som uppstår i mötet med olika kulturella traditioner ("Ackulturation", 2019). Resultaten avslöjade att föräldrar och ungdomar skilde sig i sina förväntningar över ett antal viktiga domäner (t.ex. integritet, förtroende och relationer). Studien utvecklar också ackulturationsteori genom att fokusera på familjen som en enhet och dess undersökning av både harmoni och konflikt i ackulturerande familjer. Just processen kring ackulturation beskrivs också av författarna Dina Birman och Edison J Trickett (2001) som fokuserar på första generationens migranter av sovjet-judiska ungdomar och deras föräldrar i USA. De flesta dimensionerna av ackulturation i förhållande till den amerikanska kulturen ökade och ackulturation till den ryska kulturen minskade. Den ryska språkkompetensen för föräldrarna minskade emellertid inte med vistelsens längd i landet. Dorit Roer-Strier (1997) diskuterar också frågan om att hantera kulturella förändringsprocesser. Migration till ett nytt land och allt vad det innebär kan vara påtagligt. Speciellt barn betraktas som sårbara i sammanhanget eftersom de upplever föräldrarnas stress och utsätts för två ibland motstridiga socialiseringssystem. Hur föräldrarna hanterar stress kopplade till förändringsprocesser hänger ihop med invandrarbarnens välbefinnande. Artikeln föreslår att barns utveckling påverkas av föräldravärderingar och ideologier och författarna kopplar det till de tre vanliga coping-stilar, den traditionella stilen som främjar bevarande representeras; den "kulturellt desorienterade" stilen som kräver en snabb assimilering av barn; och "bi-kulturella" -stilen, baserad på ett medlande tillvägagångssätt. Genom att tillämpa en kvalitativ forskningsinriktning indikerar resultaten att det finns variationer i hur olika intressenter (föräldrar och socialiserande agenter) uppfattar grundläggande begrepp som anpassning, risk och välbefinnande. Anna S. Lau mfl. (2010) ger också uttryck för kulturella övergångar när det kan bli fel. Studien ger uttryck för dilemman som uppstår i barnuppfostran kring migrerande föräldrar och hur detta kan få påföljden att det anmäls till socialtjänsten. På så sätt kan anpassat föräldrastöd fungera preventivt i dessa krockar. Barnen tenderar

att integrera sig fortare i kulturen och språket än föräldrarna vilket skapar stress hos föräldrar. Detta innebär att föräldrastöd också kan fungera förebyggande i dessa frågor. Den kvalitativa studien utgick från två traditionella kinesiska familjer. De får ta del av en kulturellt anpassad version av föräldrastödet Incredible Years. Artikelns resultat beskriver krockar i barnuppfostran men visar också hur föräldrarna utvecklas genom programmet och att de tar till sig av gruppledarnas råd där barriärer synliggörs, diskuteras och utvärderas. Nya föräldratekniker implementeras som föräldrarna till stor del tar till sig.

Sammanfattningsvis kan man se att större delen av forskningen beskriver just krockar och att stress kan skapas när hemlandets kultur ställs mot den nya – framförallt hos föräldrarna. Deras barn som blir andra generationens invandrare brottas snarare med foten i två kulturer med ibland olika normer och värderingar.

3.2.3 Kultur ur ett maktperspektiv

Masoud Kamali (2002), professor i socialt arbete vid Mittuniversitetet, beskriver hur kulturessentialism präglat västerländsk samhällsvetenskap och kulturstudier. Kulturessentialism förstår kulturen som statiska ”containrar” med oföränderliga system av värderingar, normer och traditioner. Enligt detta synsätt står olika kulturer i motsatsen till varandra. Exempel på ett sådant dualistiskt synsätt är begrepp som occident/orient samt modern/traditionell. Orienten beskrivs som motsats till occidentala (västerländska) egenskaper och ställer ”vi” mot ”dem”. Exempelvis ett synsätt att ”vi” i väst är moderna och ”de” är traditionella eller ”vi” är kristna och ”de” är muslimer etc. Denna dualism har gjort att samhällens olikheter ses viktigare än likheterna. Detta synsätt är något som också fått förstärkning på grund av ökad migration. Man kan också se ett maktperspektiv i detta där mottagarlandets majoritetskultur ses som överlägsen immigranternas kultur. Kulturessentialism har kunnat hålla sitt grepp inom migrationsstudier och etniska relationer eftersom den tjänar befintliga strukturer och maktförhållanden i samhället.

Mångkulturalismen har många likheter med assimilationsförespråkaren. Båda är präglade av en svartvit bild där mångkulturalisten överskattar hemlandskulturens betydelse för migranternas liv i mottagarlandet och förespråkar statligt stöd för att de ska kunna behålla sin ”kulturella särart”. På samma sätt underskattar assimilationsförespråkarna migranternas kulturella anpassning och den naturliga förändringsprocesser som uppstår. De eftersträvar istället att immigranterna ska överge sina kulturella egenskaper till förmån för mottagarlandets kulturella särart. På så sätt kan båda grupperna ses som bundna till samma statiska syn där kultur ses som cementerande containrar. Kamali beskriver också den assimilationiska modellen som ligger till grund som uttrycker att majoritetskulturen är det enda legitima system som måste bevaras. I detta system ska andra kulturella enheter anpassa sig till det nya för att kunna betraktas som fullvärdiga medborgare (Kamali, 2002). Assimilation ses alltså som en process där förutsättningarna varierar och det handlar om att göra sig lik, att anpassa sig och efterbilda den majoritetskultur som är rådande i landet (”Assimilation”, 2019). Ser man det utifrån immigranternas fall är kultur en dynamisk process som inte låter sig cementeras i containrar.

3.2.4 Globalisering

Under de senaste tjugo åren har begreppet globalisering blivit allt vanligare både i den offentliga debatten och inom samhällsvetenskapen. Globalisering och det globala rummet är en postmodern föreställning som består av en sammanblandning av teorier och texter som framförallt är västerländskt präglade (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009). Författarna Eriksson, Eriksson-Baaz & Thörn (2011) ger en bra överblick av globaliseringen och beskriver det som en serie processer som växt samman kring en känsla av att vi inträtt i en ny fas. Flertalet av dessa dimensioner korsar varandra medan andra möts knappt alls. Dessa processer delas in under fem olika rubriker; ekonomi, styrformer, civilt samhälle, kunskap och kultur. Två av dessa processer anser jag berör mitt arbete nämligen det civila

samhället och kultur. Författarna beskriver det civila samhället som innefattar spridning av universella värden och normer kring föreställningar om mänskliga rättigheter, demokrati, ekologi och kön. Det bärs fram av en mängd organisationer samt av internationell rätt. Tankar på en universell demokratiseringsprocess är också relevanta i det här sammanhanget. Kulturens roll i globaliseringen innebär nutida idéer om kulturell hybriditet där en värld eller en global kultur träder fram grundade på sammankopplade folkvandringar och alltmer mångkulturella kosmopolitiska samhällen. Detta är också något som författarna Goldstein-Kyaga och Borgström (2009) påpekar - tillsammans försöker globaliseringens diskurser göra vår senmoderna världs globala natur begriplig. De postmoderna perspektiven pekar bland annat på hybriditeten, den flerdubbla identiteten (beskrivet mer under teoriavsnittet) som utvecklats i vår senmoderna tid. På grund av dessa omvandlingar upplever man att världen krymper, att värderingar blir mer globala och kulturer mer integrerade. Doreen Massey (1992) menar att rumsliga organisationer och sociala relationer ombildas både lokalt och globalt där varje geografisk plats anpassas till nya globala realiteter med uppluckrade gränser som präglas av allt från investeringsflöden till kulturella influenser. Globaliseringen är inte på lika villkor för länderna, speciellt om man ser det ur en materiell/ekonomisk synvinkel. En postmodern ståndpunkt påminner oss om komplexitet och fattiga länders plats i det moderna där det moderna är starkt förknippat med västerländsk kultur och varor. Globaliseringen blir i sin kulturella skepnad något som uppolyser och inramar identitet och subjektivitet i fattiga länder. Moderniteten konsumeras inte bara som vara utan som ett införlivat hybridiserat inslag i vardagslivet (Eriksson, Eriksson-Baaz & Thörn). Många argumenterar för att globaliseringen leder till en upplösning av nationella och etniska identiteter och en utslätning av världens olika kulturer, men författarna Goldstein-Kyaga och Borgström (2009) hävdar att den ger upphov till nya identiteter som är gränsöverskridande vilket leder till att en mängd nya kulturer uppkommer i mötet mellan globala och lokala kulturyttringar.

3.3 Föräldrastöd för utrikesfödda

Älskade Barn som min studie kretsar kring är ett föräldrastöd för utrikesfödda föräldrar. Därför blir det naturligt för mig att undersöka vilken forskning som tidigare är gjord inom detta område. Anpassade föräldrastöd kan också ses som en effekt av migration och globalisering som presenterades i föregående avsnitt. Älskade Barn och andra föräldrastöd hade troligtvis inte funnits på samma sätt om det inte funnits ett intresse från samhället. Därför väljer jag att presentera tidigare forskning som också berör framväxten av föräldrastöd i Sverige. Den svenska diskursen kring detta område befinner sig framförallt inom fälten folkhälsovetenskap, psykologi samt utbildningsvetenskap. Jag avslutar med att presentera ett stycke om internationell forskningen av föräldrastöd för utrikesfödda.

3.3.1 Föräldrastöd som politisk angelägenhet

Majoritetssamhället har ett intresse kring familjen och här beskrivs kortfattat den historiska framväxten och politiska resan i Sverige. Från att omfatta generella föräldrastöd till att nu också fokusera mer på målgruppsanpassade föräldrastöd:

Blickar man tillbaka kan man se att synen på föräldraskap och barns rättigheter i Sverige har förändrats och utvecklats med tiden. Föräldrastöd och föräldrastödsprogram har varit en politisk resa och setts som en naturlig del i välfärdsstaten Sverige. Paret Alva och Gunnar Myrdal ses som pionjärer inom området. Alva Myrdal plockade under 1930-talet hem den amerikanska nymodigheten föräldrautbildning till Sverige. Hon startade studiecirkel inom området via studieförbundet ABF där hennes poäng var att komma ifrån den gamla lydnads-disciplin fostran. Hon ville folkbilda föräldrar inom den senaste pedagogiken och ge dem verktyg för att istället möta barnen utifrån deras villkor och handskas med olika typiska situationer (Hirdman, 2007). Föräldrastöd som politisk fråga är i Sverige främst beforskad av Sofia Littmarck (2017) som i sin doktorsavhandling *"Barn, föräldrar, välfärdsstat – den politiska debatten om föräldrautbildning och föräldrastöd 1964–2009"* ger en uttömmande granskning av den politiska debatten av föräldrastöd under tiden Sverige som välfärdsstat utvecklades

och förändrades. Analysen visar att föräldrastöd stöttats av både vänster och högerpolitik men utifrån olika argument och visioner av välfärden kring barn och familjens organisation. Den första motionen om föräldrautbildning lämnades in till riksdagen 1964 av Brita Elmén och Einar Rimmerfors. Deras utgångspunkt var då främst frågor som rörde ungdomars psykiska hälsa där problem som missanpassning, brottslighet och alkoholkonsumtion stod i fokus. Just begrepp som anpassning och missanpassning var begrepp som återkom i debatten under 1960-talet men definierades inte närmre. Just dessa begrepp har använts sedan 1930-talet som uttryck för att synliggöra sociala problem bland unga. Elméns och Rimmerfors motion om föräldrastöd debatterades ända fram till 1973 och det var först då som föräldrastöd blev en fråga för statlig utredning. Synen på barnen som framtida generation och som samhällets angelägenhet användes som argument för att göra det som tidigare varit en familjeangelägenhet till offentlig angelägenhet (Littmarck, 2017).

Ett politiskt initiativ som varit viktigt i de samtida välfärdssatsningarna kring föräldrastöd är föräldrastödsutredningen. Den mynnade ut i den viktiga rapporten *"Föräldrastöd – en vinst för alla"* som skulle skapa ett förebyggande föräldrastöd i hela Sverige och rikta sig till alla föräldrar med barn mellan 0–19 år (SOU 2008:131). Rapporten lade grunden för den nya myndigheten familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) som inrättades 2015 med huvudsaklig uppgift att stödja den nationella strategin. En uppdatering av den nationella strategin gjordes och som ersatte den gamla rapporten från 2009. Den nya strategin fördjupade vissa mål kring målgruppsanpassat föräldrastöd. Det fanns behov av att öka kunskapen om hur ett sådant stöd bör se ut för att kunna nå föräldrar med olika bakgrund och förutsättningar. Utredningen antydde också att programmen kan behöva översättas och kulturanpassas (Socialdepartementet, 2018).

Föräldrastöds materialet Älskade Barn är kulturanpassat i både materialet och ledarskapet – det vill säga att det är en styrka om ledarna är utrikesfödda, talar ytterligare ett språk (exempelvis arabiska, somaliska) och har en förståelse för hur det är att etablera sig i ett nytt land. Samtidigt ska de fungera som brobyggare och ha kunskap om den svenska sociala organisationen och förmedla information som ligger i linje med barnkonventionen och svensk lag. Studiematerialet *"Barnen i Våra hjärtan"* (Sherafye & Södergren, 2002) är ett föräldrastöd Studieförbundet använde sig av innan Älskade Barn utformades. När man bläddrar igenom det finns det många likheter med nuvarande studiematerial i teman och bilder. Barns rättigheter ska framgent förstärkas ytterligare i Sverige och den 1 januari 2020 blir Barnkonventionen svensk lag (Unicef, 2019). Alla dessa förändringar som beskrivs ovan har krävt politisk mognad att genomföra. Medborgarna har varit delaktiga i förändringsprocessen genom den sociala och politiska debatten och vardagliga samtal och reflektioner.

3.3.2 Föräldrar i fokus i svensk forskning

Efter att ha gått igenom avhandlingar, artiklar och publikationer inser jag att den svenska diskursen om föräldrastöd för utrikesfödda framförallt vill studera föräldrarnas upplevelser och erfarenheter av ett visst föräldrastöd (tex. Alfredsson, 2015; Hallberg, 2006). Ansatsen i dessa svenska avhandlingar och artiklar är ofta kvalitativa med forskningsintervjun i fokus (tex. Hetty Rooth, 2018; Fatumo Osman, 2015) Trots att mina frågeställningar berör ledarskapet anser jag att denna forskning ändå är värd att nämna eftersom den sätter fokus på orsaker kring varför föräldrastöd som Älskade Barn behöver finnas över huvud taget. Det märks framförallt i en av Osmans studier (2016) som gjort en kvalitativ studie där föräldraskap i förändring står i fokus. Hennes slutsats är att somaliska föräldrar upplever många utmaningar i sitt föräldraskap i Sverige som främst är kopplade till kulturella och sociala utmaningar. Den somaliska gruppen har olika behov och dessa är kopplade till två olika områden; en del som innefattar hur samhället fungerar med de lagar, rättigheter och skyldigheter som är kopplade till föräldraskapet i nya landet. Samt en del som mer fokuserar på den uppfostranspedagogik man har som förälder där samspel, kommunikation och anknytning är i fokus.

3.3.3 Internationell forskning om föräldrastöd för migrerade föräldrar

Den internationella forskningen kring föräldrastöd för migrerade föräldrar rör sig främst inom fältet medicin och psykologi. Många av dessa studier går dock in på mitt område så därför väljer jag att plocka fram det jag anser relevant från dem. En stor del av forskningen kommer från USA och berör andra generationens invandrade föräldrar från Kina, Filippinerna och Latin Amerika. Det rör sig övervägande om kvantitativa undersökningar där en stor mängd data samlats in och sammanställs för att därefter dra slutsatser. På så sätt är forskningen i USA kring denna diskurs annorlunda om man jämför den med svensk forskning som ofta är kvalitativ i dessa områden. Jag har även studerat intressant forskning från Norge som likt Sverige har en stor del somaliska migranter. Övergripande teman som tas upp i diskursen som rör den internationella forskningen kring föräldrastöd och migration är utvärdering och anpassning till majoritetskulturen.

Likt den svenska diskursen om föräldrastöd och migration handlar en stor del av de internationella artiklarna om att utvärdera olika kulturanpassade föräldrastöd. Kulturanpassning i detta fall innebär att modifiera föräldrastödet där hänsyn tagits till språk, kultur och kontext som är kompatibel med målgruppens kulturella mönster och värden (Parra-Cordana mfl, 2018). Jag hittar främst forskning från USA på detta temat där migrerade föräldrar från Latinamerika och Kina främst står i fokus. Genomgående har ordinarie föräldrastöd översatts – exempelvis Playfulness Acceptance Curiosity Empathy (PACE) för att kulturanpassas och sedan utvärderas. Ett exempel på detta är författaren Jean E. Dumas mfl. (2011) som studerar och utvärderar föräldrastödet *Criando a Nuestros Niños hacia el Éxito* (CANNE) som också har de latinamerikanska (mestadels mexikanska immigranter) föräldrarna i fokus. Författarna vill undersöka om det finns en koppling mellan deltagarnas närvaro/deltagande och om det hänger ihop med hur de utvecklar sig som föräldrar. Resultatdelen stärker denna hypotes där föräldrar med hög närvaro utvecklades bättre än de som hade lågt deltagande.

Det enda föräldrastöd som jag finner utformats från grunden till målgruppen latinamerikaner är ”*Madres to Madres*” (mammor till mammor) vars resultat visade på positiva effekter (Williamson, 2014). Just hur föräldrarna utvecklar sig är ett tema som går igen i utvärderingarna. Anna S. Lau mfl (2011) studerade effekter och implementering av ett kulturellt anpassat föräldrastöd som riktar sig mot immigrerade kinesiska föräldrar i USA. Resultatet av deras kvantitativa forskning visar att stödet förstärkte det positiva föräldraskapet och reducerade negativ disciplin. Samma resultat går att finna hos författaren Cynthia Leung mfl. (2017) som också utgår från kvantitativa data och inriktar sig på kinesiska föräldrar som nyligen migrerat till USA. Effekterna kring hur PACE fungerar och tas emot jämfördes i en interventionsgrupp och en kontrollgrupp för att kunna göra jämförelser som påvisade att föräldrastödet fungerade positivt. Nordisk forskning kring denna ingång gick också att hitta av de norska författarna Ragnhild Bjørknes mfl. (2012) som i en norsk artikel redogör för en kvantitativ studie de genomfört som riktat sig mot somaliska och pakistanska mödrar i Oslo. Den utvärderar om föräldrastödet Parent Management Training Oregon Model (PMTO) bidrar till förändringar i föräldraskapet gällande bemötandet av barn med uppförandeproblem. Resultatet visade att uppförandeproblem bland barnen minskade och positivt föräldraskap ökade där hård moderlig disciplin reducerades. Judy Ho mfl. (2012) beskriver också att i deras kartläggning av kinesiska föräldrars beteenden gick det att urskilja att föräldrarna använde positiva strategier vilket blev något av en överraskning för författarna. Deras hypotes var nämligen att föräldrarna i denna målgrupp skulle vara sparsamma med beröm, belöning och förstärkning på grund av värderade sociala kinesiska mål så som respekt för auktoriteter (föräldrarna), familjehierarki samt ödmjukhet.

Man kan sammanfattningsvis säga att alla artiklar som utvärderat föräldrastöd riktade mot migrerade föräldrar har kunnat kartlägga positiva förändringar i föräldraskapet. En ingång som också studeras i utvärderingar är huruvida föräldrarna accepterar och tar emot föräldrastöd. En artikel som belyser detta är exempelvis Judy Ho mfl. (2012) kvantitativa studie med immigrerade kinesiska föräldrar. Resultatet visar, som författarna också kunde förutse, att det var mindre troligt att föräldrarna skulle uppleva föräldrastödet positivt om de använde skam som en värdesättande föräldrametod.

Författarna fann också en korrelation mellan föräldrar som behärskade engelska väl samt de som hade amerikansk social tillhörighet (ex. amerikanska vänner) positivt inställda till föräldrastöd.

Utifrån studiens många hypoteser kunde potentiella barriärer till engagemang i växande och stor kinesisk immigrantgrupp kartläggas. Studien som helhet visade att kinesiska föräldrar är öppna för föräldrastöd. Även författarna Rubén Parra-Cardona mfl. (2018) studerar hur en kulturanpassad variant av föräldrastödet Generation PMTO tas emot. Stödet riktar sig till latinamerikanska föräldrar med tonåringar. Detta är också den enda utvärderingen som specifikt är kopplad till tonåringar och föräldrar. Resultatet visar att deltagarna rapporterar en övergripande hög tillfredsställelse kring de kulturspecifika komponenter och ingångarna kring migration i föräldrastödet. Resultatet visar också en hög tillfredsställelse i de kärnvärden som Generation PMTO förmedlar. Den kvalitativa studien fann behov av att ansluta sig till kärnvärdena men också att det var likvärdigt viktigt att anpassa föräldrastödet enligt kulturella värden och upplevelser som var relevanta för målgruppen.

3.4 Ledarskapet i föräldrastöd för utrikesfödda

Ledarskapet är en av de viktigaste komponenterna i föräldrastödet Älskade Barn och det är också ledarskapet jag beforskar i min studie. De två föregående avsnitten har hjälpt till att belysa mitt syfte och frågeställningar på ett övergripande plan. Det här avsnittet presenterar dock forskning som har direkt koppling och relevans för de frågor jag undersöker.

3.4.1 Ledarskap och ledarstrategier i internationell forskning

Samtalsledare i föräldrastöd för utrikesfödda är det inte mycket forskat om i Sverige. Det enda jag hittar som belyser detta är en artikel av Haris Agic och Tobias Samuelsson (2015) som utgår ifrån det kanadensiska föräldrastödet the Community Parent Education Program (COPE) och vad som händer när man översätter materialet till en svensk kontext som sedan ytterligare anpassas/översätts till migrerade föräldrar. Författarna kommer i sitt resultat fram till att samtalsledarna har en tydlig roll som kulturell medlare, framförallt i känsliga diskussioner där de fungerar som brobyggare mellan Sverige och deltagarnas hemkultur. Samtalsledaren har således en nyckelfunktion i den kulturella anpassning som sker för att de utrikesfödda föräldrarna ska förstå och ta till sig programmet. Författarna diskuterar också den tydliga utgångspunkten kring dilemman där deltagare förväntas ändra sig och överge sitt existerande sätt att vara förälder på till rådande svenska normer kring föräldraskap.

Övrig forskning jag läst är rapporter gjorda av svenska forskningslärosäten som bla. Umeå Universitet och Tema Barn på Linköpings Universitet. De är gjorda på uppdrag som ett led i föräldrastödsutredningens nationella strategi. Ett av kraven för statens utdelning av projektmedel till kommuner var att projekten skulle utvärderas av ett professionellt lärosäte vilket således mynnat ut i dessa rapporter (Socialdepartementet, 2018). Utvärderingar som dessa tycker jag kan vara svåra att förhålla mig till eftersom de rör sig lite i gränslandet, samtidigt får man inte glömma att de ändå genomgått seminarier och redaktionell granskning på lärosätet. Några av dessa utvärderingar har viktiga ingångar för mitt arbete som jag vill redogöra för. Det gäller bla. Anders Lindström (2013a) som skrivit en utvärdering där han undersöker föräldrastödsledarnas upplevelse av det föräldrastöd de leder. Lindström kommer fram i sin diskussion att dessa föräldrastöd exkluderar vissa föräldragrupper och att föräldrastödet främst är anpassat för vita medelklassföräldrar med ”normala” problem. Även föräldrastödsledarna berättade att de hade svårt att nå utrikesfödda föräldrar och de trodde själva att det hade med materialet att göra. Lindström (2013b) har också skrivit ytterligare en utvärdering som mer specifikt belyser riktat föräldrastöd till utrikesfödda föräldrar. Där ger ledarna och utrikesfödda sin syn på målsättningar, information och behov. Tema Barn på Linköpings Universitet har producerat rapporten ” *Föräldrastöd i Mångkulturella möten* ” som också beskriver liknande frågor (Sandin, Bergner, Agic & Samuelsson, 2014). När det kommer till forskning som inte är gjort på uppdrag kring föräldrastöd tenderar även dessa att gärna fungera som en utvärdering (tex. Gustafsson & Rosén, 2015;

Osman,2015). Ledarskap specifikt kopplat till föräldrastödet Älskade Barn var minimalt beforskat och jag hittade heller ingen forskning som specifikt berör Älskade Barn. Det enda som kan kopplas till detta är Gunnel Mohmes utvärdering (2017) som berör deltagarna i föräldragrupperna men även till viss del ledarskapet i Älskade Barn. Mohme påpekar att när cirkelledaren har egen erfarenhet av migration minimerar det risken för att deltagare upplever sig som utpekade som ”den andre” med allt vad det innebär vilket annars hade kunnat ske om cirklarna letts av en ledare ur majoritetsbefolkningen. Mohme ser också cirkelledaren som brobyggare och att det vilar ett stort ansvar på dem. Det räcker inte att ledarna har samma etniska bakgrund eller att föräldrarna har respekt och förtroende för dem, cirkelledarna behöver också djupa kunskaper om svenska samhällsystemet. Mohme anser att man behöver kunna lita på att de har det och att det är av stor vikt för Studieförbundets trovärdighet att kvalitetssäkra ledarskapet. Denna rapport/utvärdering är dock beställd av Studieförbundet och bör beaktas utifrån den vetskapen. För övrigt ser jag Älskade Barn materialet med dess ledarhandledning och föräldrakort som viktiga underlag i min process och som blir en del av min empiri.

3.4.2 Ledarskap och ledarstrategier i internationell forskning

Tidigare forskning kring ledarskapet i föräldrastödet går inte att hitta specifikt i den internationella forskningen, däremot går vissa artiklar delvis in på ledarskapet i sina resultat. Exempelvis ägnar Anna S. Lau mfl. (2011) stor del av sitt resultat att belysa gruppledarnas upplevelser vilket jag finner relevant i förhållande till min egen studie. Det fanns en oro bland deltagarna som direkt kunde kopplas till den nya föräldrakompetensen som lärdes ut. Enligt Lau så var gruppledarna kompetenta nog att synliggöra dessa kulturella barriärer/krockar som relaterade till att föräldrarna var misstänksamma. När ledarna synliggjorde dessa attityder blev föräldrarna mer mottagliga för de främmande/ofamiljära strategier som programmet innehöll. Ledarna ansåg att de var tvungna att sakta ner tempot, minska kunskapsinnehållet och öka tiden för olika beteende övningar för att på så sätt främja anpassning och uppnå en meningsfull och bestående förändring i deltagarnas föräldraskap. Trots detta kunde ledarna se att det var svårt för föräldrarna att anpassa sig och förhålla sig till sin nya kunskap på ett enkelt sätt.

Positiv förstärkning var exempelvis främmande för många deltagare och därav svårt att uppnå och upprätthålla. Även Ariel A. Williamson (2014) belyser i en kvantitativ studie föräldrastöd för latinamerikanska mödrar, *Madres a Madres*, som pilotprojekt och dess utveckling. Förutom att programmet bygger på kulturell anpassning diskuteras även ledarskapet. Det består av kvinnliga samhällsarbetare med latinamerikansk bakgrund – så kallade ”promotoras” som levererar föräldrastöd till de kvinnliga mödrarna genom hemvisitationer. Ledarna får förutom utbildning guidning i sitt ledarskap av psykologer eller socialarbetare av liknande etnisk och kulturell bakgrund. Det faktum att ledarna har samma kulturella bakgrund påtalas i artikelns slutdiskussion som navet i föräldrastödet och bidrar på så sätt till ett relevant föräldrastöd för målgruppen. Ledarna beskrivs av författarna som en brobyggare mellan mödrarna och det amerikanska samhället.

3.4.3 Sammanfattning

Jag vill avsluta avsnittet med att tydliggöra min uppsats forskningsintresse i förhållande till de övriga studierna. När jag inför min forskningsgenomgång började ringa in mitt område kunde jag se att många studier framförallt handlar om att utvärdera olika föräldrastödsprogram. Det fokuseras också mestadels på hur deltagarna/föräldrarna upplever diverse föräldrastöd. Ledarskapet inom föräldrastödsprogram för utriksefödda där ledaren har egen erfarenhet av migration är knapphändigt beskrivet både i nationell och internationell forskning. Just därför anser jag att min studie kommer fylla en viktig lucka inom diskursen.

4. Metod och Avgränsningar

Det jag vill undersöka i min studie är ledarskapet i studiecirkelarna Älskade Barn. Syftet är, så som tidigare presenterats, att undersöka hur ledarna upplever sitt ledarskap och hanterar frågorna föräldrastöds materialet Älskade Barn berör i mötet med föräldrarna. Materialet Älskade Barn utgår från frågor som anses viktiga för föräldrar som är nya i Sverige. Eftersom jag vill undersöka ledarnas upplevelser valde jag att anlägga en kvalitativ ansats med forskningsintervjun i fokus. Jag har tidigare genomfört workshops som bidragit till min förförståelse och nya infallsvinklar på problematiken jag vill undersöka. Avsnitten nedan presenterar hur jag metodiskt gått tillväga med dataproduktionen, metod för analys samt de etiska överväganden jag ställts inför.

4.1 Tillvägagångsätt

4.1.1 Förberedande arbete

Arbetet med studien började under hösten 2018 då jag och min kollega planerade och genomförde en ledarträff för aktiva Älskade Barn cirkelledare på ett studieförbund i en medelstor svensk stad. Träffen hade två syften, dels en presentation av mitt uppsatsskrivande samt genomförande av två workshoppar. Dessa är delvis kopplade till uppsatsen, ledarträffen hade genomförts ändå men workshopparna som vi inkluderade är utformade med uppsatsen i åtanke för att skapa ytterligare förförståelse inför min studie.

Den första övningen vi gjorde under ledarträffen var en värderingsövning där ledarna fick ta ställning till olika frågor som de kommer i kontakt med i materialet som ledare. Frågorna utgjordes av totalt 10 frågor/påståenden. Om ledarna höll med i påståendet fick de ställa sig i ”ja-hörnan” och om de inte höll med i påståendet fick de ställa sig i ”nej-hörnan”. När varje ledare tagit ställning så ställde samtalsledaren (i det här fallet jag) följdfrågor kring hur ledarna resonerade när de valde hörn.

Den andra övningen var direkt kopplad till materialet Älskade Barn. Vi satt i en cirkel och varje ledare tilldelades en bild som var hämtad från föräldrakorten. Ledaren fick utifrån bilden berätta vad de såg, hur de upplevde bilden och även koppla det till sina grupper och sitt ledarskap. För att kunna urskilja upplevelser/nyanser valde vi att bilden delades ut dubbelt så att två ledare fick samma bild. De två ledarna med samma bild fick också reflektera kring bilden efter varandra för att vi på så sätt skulle kunna urskilja likheter/skillnader i upplevelserna av bilden.

Syftet med dessa workshoppar var framförallt att urskilja om min uppsatsidé var bärkraftig. Eftersom ledarna inte var informerade om att workshopparna skulle ingå i studien kan de inte tas med. Däremot fungerar förberedelser och utvärdering som underlag. Efter workshopparna utvärderade jag resultatet av dem tillsammans med min kollega där jag intervjuade henne utifrån en del utvärderingsfrågor (bilaga 3). Denna utvärdering låg sedan till grund att forma min uppsats i ytterligare rätt riktning.

4.1.2 Studiens urval – val av fall/analysenhet

Målinriktat urval innebär att man noggrant överväger och väljer ut deltagare, organisation, plats med det egna forskningsmålet i åtanke (Bryman, 2008). Det var också så jag ville arbeta med min studies urval. Älskade Barn finns över hela Sverige så därför ansåg jag det nödvändigt att först avgränsa mig geografiskt och välja ut ett av Studieförbundets kontor, det föll på kontoret jag själv arbetar på vilket jag också diskuterar under avsnittet som avhandlar etik. Denna avdelning omfattar i dagsläget ett flertal kommuner med tre kontor, ett i en storstad och två i närliggande kommuner. Efter detta steg ville jag undersöka hur många Älskade Barn ledare som var aktiva, något jag diskuterade i samråd med de två folkbildningssamordnarna som arbetar med Älskade Barn på avdelningen. Ett av kontoren hade fem aktiva ledare, det andra inga aktiva ledare och det tredje två aktiva ledare. Fem cirkelledare

som var kopplade till avdelningen kontaktades via telefon och/eller mail. Alla förutom två stycken hade varit med på workshopen där ledarna fått information om studien och visste då i stora drag vad den skulle handla om. De andra två fick informeras där missivbrev (bilaga 2) och de forskningsetiska principerna skickades via mail (Vetenskapsrådet,2002). Samtliga fem cirkelledare tackade ja till att delta i studien.

4.1.3 Gruppen urvalet är hämtat ifrån

När det kommer till ledarskapet är det en styrka om den tilltänkta ledaren har egen erfarenhet av migration och förutom svenska gärna behärskar andra språk. Ofta rekryteras ledare från föreningar som det redan finns ett samarbete med. Innan ledarskapet påbörjas behöver personen gå en ledarutbildning på två dagar som ger en introduktion till studiematerialet Älskade Barn samt en generell utbildning i folkbildning, cirkelledarskap och gruppdynamik (Studiefrämjandet,2018). Det har blivit ett krav för ledarna att gå utbildningen och det beror mycket på att de kommunala samarbetena har intensifierats. När ledarna har en ledarutbildning anses det som en kvalitetssäkring gentemot kommunen. Utifrån mina egna erfarenheter så har rekryteringen av ledare oftast skett genom rekommendation från andra ledare och rekryterats bland de som varit deltagare i Älskade Barn. Detta är en fördel eftersom personen då praktiskt redan kunnat sätta sig in i materialet. Därefter skickas de på Älskade Barn utbildningen för att få ytterligare kunskap.

4.1.4 Ledarutbildningen och materialet Älskade Barn

Ledarutbildningen består av två delar, där varje del består av en dags studier. Första dagen fokuserar på cirkelledarskap generellt och innehåller övningar och diskussioner som utgår från folkbildningens pedagogik och metodik. Andra dagen är dedikerad till materialet där den blivande ledaren får en fördjupad förståelse men också övningar kring vad man bör förbereda sig på som ledare. Älskade Barn har sin värdegrund i FN:s barnkonvention och består av sex studiecirklar a´ tre träffar. Halva materialet består av tre studiecirklar som fokuserar på små barn (0–12 år). Varje cirkel har ett tema, i småbarnsdelen är det barns behov, växa upp i Sverige samt barns vardag. Andra halvan riktar in sig mot tonårstiden (13–19 år) med tre studiecirklar med teman tonåring i familjen, tonåringars vardag samt normer och värderingar (Älskade Barn, informationsfolder). Totalt består materialet av 18 träffar där upplägget är att ledaren vid varje träff presenterar ett föräldrakort med ett samtalsämne. Deltagarna får sedan diskutera utifrån den bild som presenteras på föräldrakortets framsida samt de olika frågor som finns på kortets baksida. Som komplement till föräldrakortet har cirkelledaren en ledarhandledning med en fördjupning kring träffens tema. Ledaren kan på så sätt visa filmer kring ämnet eller förtydliga olika lagar och regler. Varje träff består av tre studietimmar, 3x45 minuter. Föräldrakorten finns på olika språk, förutom lätt svenska kan man få korten på arabiska, somaliska och engelska. När det gäller ledarhandledningen så finns den enbart på svenska och somaliska (Studiefrämjandet, 2018).

Älskade Barn är på så sätt manualbaserat, dvs att träffarna styrs utifrån de olika föräldrakorten samt ledarhandledningen. Från ett manualbaserat föräldrastöd kan man förvänta sig att träffarna är likvärdigt upplagda och att man får ta del av samma innehåll vart man än befinner sig i Sverige. Materialet går stundtals in på djupare frågor som kan väcka upp mycket känslor. Som ledare är det då viktigt att kunna fördela ordet, vara samtalsledare och kunna leda samtalen framåt. Framförallt är det också viktigt som ledare att sakligt kunna hänvisa till svensk lag och barnkonventionen. En vanlig uppdelning är att ledarna delar upp kursen i två delar, att man som föräldragrupp antingen tar del av Älskade Barn med fokus små barn (cirkel 1–3) eller Älskade Barn tonåring (cirkel 4–6). Materialet är flexibelt och kan justeras utifrån deltagarnas egna behov. Det finns också tre cirklar som riktar sig till asylsökande föräldrar samt tre fördjupningscirklar men dessa kommer jag inte fokusera på i min studie utan jag håller mig till grundmaterialet Älskade Barn (Ibid,2018).

Vilka är det då som söker sig till att bli ledare inom Älskade Barn? På avdelningen jag själv arbetar på har det varit en dominans av utrikesfödda kvinnor, men det kan också se olika ut. När kursen utvecklades i Stockholm var det mest utrikesfödda män som var ledare och det berodde mycket på att det var en somalisk man som då utbildade många ledare i början. Han sågs som en manlig förebild inom de somaliska kretsarna vilket lockade många män. Det som är rekommenderat är att ledaren sedan börjar som hjälpledare tillsammans med en rutinerad ledare för att på så vis sakta men säkert slussas in i ledarskapet och på sikt kunna ha egna grupper. En modell är också att varje Älskade Barn grupp har en representant med från Rädda Barnen. Just Rädda Barnen har varit en aktiv samarbetspartner ända från starten. Representanterna från Rädda Barnen deltar i grupperna på ideell basis. På så sätt fungerar de som en extra resurs för ledarna och kan ge dem trygghet och stöd i ledarskapet. Även representanterna från Rädda Barnen har möjlighet att få ta del av Studieförbundets Älskade Barn utbildning. En del i cirkelledarskapet handlar också om att rekrytera deltagare till cirklarna. Dessa rekryteras till stor del via ledarnas egna nätverk. Som en naturlig del gäller det att ha ledare som är starka profiler i sina områden och som når ut till många genom personliga möten. Det är det bästa sättet att nå nya deltagare eftersom affischer, annonser och reklam av erfarenhet inte når målgruppen.

4.2 Metod för insamling av empiri

4.2.1 Intervju

Under ett tidigt skede i mitt uppsatsarbete då jag valt inriktning på min studie blev det naturligt att ställa frågan vilken metod som passar bäst för att besvara mitt syfte och mina frågeställningar. Valet föll på kvalitativ intervju eftersom ledarnas upplevelser är i fokus. Jag har framförallt arbetat efter de riktlinjer kring intervjuteknik och de sju stegen i genomförandet av en intervjuundersökning som Steinar Kvalé (2014) beskriver. Jag ville att min intervju skulle vara strukturerad men ändå inte alltför styrd av frågorna vilket gjorde att metodvalet föll på semistrukturerad intervju. På så sätt ger det mig som intervjuar en större frihet att förtydliga och utveckla de svar som ges (May, 2001).

Med detta i åtanke utformade jag ett utkast på en intervjuguide där jag översatte mina forskningsfrågor till intervjufrågor (Kvale, 2014). Först utformade jag fem övergripande teman; nämligen introduktion, ledarskap, samspel med föräldrarna, utbildning och materialet. Därefter utformade jag frågor under varje tema för att ge en så heltäckande bild som möjligt (se intervjuguide, bilaga 1). Jag förutsatte att dessa frågor skulle utgöra en bra grund men att jag ändå ville vara öppen för andra frågor som skulle dyka upp under intervjun. Mina frågor var en blandning av specificerade frågor som gav mer precisa svar från intervjupersonen men framförallt många öppna frågor där cirkelledaren hade större frihet att utforma sitt svar (May, 2001). Kvale (2014) talar också om vikten och konsten att ställa andra frågor, alltså uppföljningsfrågor som inte ingår i intervjuguiden. Därför är ett aktivt lyssnande oerhört viktigt för att kunna fånga upp vad som sägs och hur det sägs. På så sätt beslutar intervjuaren om i vilken riktning intervjun ska gå, vilka dimensioner som ska följas upp vilket kräver stor kunskap i intervjuämnet och en känslighet för den sociala relationen i intervjun. Intervjuguiden genomgick granskning av handledare men även från en av de folkbildningssamordnarna som arbetar med Älskade Barn.

4.2.2 Pilotintervju

För att testa om mitt upplägg för intervjun var bärkraftig ansåg jag det nödvändigt att genomföra en pilotintervju. Jag genomförde intervjun enligt intervjuguiden men hade också ett efterföljande steg (se bilaga 1) där cirkelledaren fritt fick välja ett föräldrakort från varje cirkel som hade väckt mest diskussioner/känslor hos föräldrarna. Ledaren fick också prata fritt kring kortet som valdes och ibland ställde jag följdfrågor jag ansåg relevanta. Efter genomförandet av pilotintervjun gjorde jag en utvärdering och jag ansåg då att något fattades eftersom jag inte riktigt fick fram det jag behövde.

För att synliggöra min första frågeställning behövde jag ställa ledarna inför mer tydliga och konkreta exempel på situationer. Detta för att få dem reflektera över sin personliga roll men också rollen som ledare och hur de utifrån dessa roller tror sig hantera situationen. Jag behövde alltså komplettera min intervju med något och valet föll då på vinjettmetoden.

4.2.3 Vinjett

Emma Renold (2002) beskriver i artikeln ”*Using vignettes in qualitative research*” om vinjettens fördelar och hur den som metod går att använda sig av i både kvantitativ och kvalitativ forskning. Vinjettmetoden har under några årtionden funnits som komplement till andra mätmetoder för att på så sätt kartlägga människors värderingar, normer och bedömningar. Vinjettmetoden innebär att en person får ta del av en kort historia som beskriver en person, situation eller historia (Jergeby, 2007). När situationerna eller scenarierna presenterats för respondenten tillfrågas dem hur de själva skulle agera i situationen. Vinjetterna kan ge respondenten flera svarsalternativ och att de får välja ett alternativ (Bryman, 2008). Renold (2002) menar att när vinjetter används i kvalitativ forskning är fördelen att de lämnar utrymme för deltagarna att definiera situationen med sina egna ord. Deltagarna blir tillfrågade hur de tror de själva skulle reagera på situationen eller vad de tror en tredje person, ofta en karaktär i historien, skulle reagera. Ibland kan respondenten tillfrågas om båda. Det är utifrån denna ingång jag utformat mina vinjetter och dess följdfrågor där jag låter cirkelledaren både få svara utifrån karaktären i berättelsen men också utifrån sin roll som ledare. Cirkelledarens tolkning av situationen ges utan några på förhand skissade svarsalternativ. På så sätt anser jag att jag ännu tydligare har möjlighet att urskilja hur de upplever materialet.

4.2.4 Utformningen av vinjetterna

När jag gjorde vinjetterna utgick jag från föräldrakorten i Älskade Barn. Jag plockade de kort som jag efter min erfarenhet i samtal med ledare och i workshopen vet väcker diskussion. Jag utformade totalt sju vinjetter (bilaga 4). Varje vinjett hade en bild på det föräldrakort jag valt ut och under kortet presenterades en kort fiktiv berättelse som hängde ihop med kortet. Vinjetternas historier utformades med barnet i fokus där cirkelledaren och barnets föräldrar ställdes inför dilemman. Efter berättelsen ställde jag först frågan till ledaren hur de hade agerat om de var barnets förälder. Därefter fick de byta fokus, att barnets förälder var med i en Älskade Barn grupp och presenterade dilemmat för dig som ledare. Här fick ledarna svara hur de hade bemött dilemmat i sin roll som cirkelledare. Efter varje vinjett fick cirkelledaren frågan om vinjetten var trovärdig samt varför eller varför inte vinjetten var trovärdig. Frågor som berördes i vinjetterna var bla. religion, sexualitet, kärlek, normer, heder/skam samt brott och straff. Efter utformandet av vinjetterna fick de två folkbildningssamordnarna som arbetar med Älskade Barn ta del av dem och ge feedback på utformning och innehåll och de gav bra synpunkter kring språket och förtydliganden som gjorde vinjetterna ännu bättre.

4.2.5 Genomförande av intervjuerna med cirkelledarna

Efter pilotintervjun samt kompletteringen med vinjetterna kände jag mig redo att genomföra intervjuerna med cirkelledarna. Jag inledde alla intervjuer med en så kallad orientering där jag återigen berättade kort om studiens syfte och bakgrund samt etik (Kvale, 2014). Jag beskrev också att intervjun var strukturerad som en trestegsraket med intervjufrågor, materiarefleksion samt vinjetter. Fyra av intervjuerna genomfördes på Studieförbundets kontor och en av intervjuerna genomfördes i en föreningslokal. Genomsnittet för varje intervju låg på drygt 1 timme. Jag genomförde även en komplettering med ledaren jag haft pilotintervjun med så att jag även fick med de reflektionerna kring vinjetterna. Efter genomförandet av intervjuerna var jag väldigt nöjd med det material jag fått fram inför analysen. Vinjetterna fungerade bra i att synliggöra ledarnas upplevelse av materialet och gav stort mervärde i att belysa mina forskningsfrågor och syfte. Samtliga intervjuer spelades in via Voice Memo på iPhone. Därefter transkriberades alla intervjuerna, något jag valde att genomföra själv trots

den tidskrävande processen. Jag resonerade att transkriberingen skulle ge mig bra grund inför analysarbetet. Inför min transkribering gjorde jag valet att transkribera ordagrant men jag valde bort att markera betoningar av ord och pauser. Jag resonerade som så att det inte är språkforskning jag håller på med utan det är innehållet som är viktigt för mig. Under transkriberingen fick jag även med mig de känslor som väcktes, framförallt när problematiska frågor skulle avhandlas. Efter genomförandet av intervjuerna kunde jag se ett mönster i hur ledarna resonerade kring materialet. Det tillkom inte direkt något nytt i utsagorna och jag bedömde utifrån detta att jag nått en mättnad och att det var tillräckligt med dessa fem intervjuer för att besvara mitt syfte och frågeställningar (Bryman, 2008).

4.2.6 Om ledarna i Älskade Barn

Vilka är då cirkelledarna jag intervjuat? Vad har de gemensamt och vad sticker ut? Det ledarna har gemensamt är att de alla är kvinnor där fyra av kvinnorna är utrikesfödda och har egen erfarenhet av migration. Tre av ledarna har Somalia som hemland. Det är endast en av ledarna som är svensk i bemärkelsen född och uppvuxen i Sverige. Samtliga kvinnor är i sysselsättning och har arbete, förutom en som är mammaledig och en som är pensionär. En av ledarna har högre akademisk utbildning från ett universitet och en av ledarna ska snart påbörja ett kandidatprogram. Kvinnorna har gemensamt att de alla har egen erfarenhet av föräldraskap, förutom en av ledarna som inte har egna barn. Åldern är inte något som direkt sticker ut, tre av ledarna är mellan 38–50. Två av ledarna är lite äldre och över 70 år. Tre av ledarna har varit med från starten/lanseringen av Älskade Barn i den kommun de är ledare i och två har blivit involverade under det senaste året. Sammanlagt har jag intervjuat fem cirkelledare samt två folkbildningssamordnare som arbetar med Älskade Barn.

4.3 Forskningsetik och överväganden

Etik i samhällsvetenskaplig forskning kan belysas på många olika sätt. Tim May (2001) menar att etik framförallt har att göra med vad som är rätt och rättvist, inte bara etiska beslut som tar hänsyn till själva projektet utan i allra högsta grad de som berörs av forskningen. Det är även där jag kommer behöva lägga min tyngdpunkt för etiken i min studie. De som berörs i det här fallet är framförallt cirkelledarna och min ambition är att behandla dem med stor respekt. För mig har det varit viktigt att arbeta med etiken genom alla studiens faser.

Under den första fasen var tydlig information viktig och i samband med en ledarträff (beskriven under tillvägagångsätt) informerade jag cirkelledarna om min kommande uppsats. Jag presenterade uppsatsens syfte och idé muntligt och delade därefter ut ett missivbrev för dem att läsa igenom (bilaga 2). För mig var det viktigt att ge ett tydligt *informerat samtycke* så att cirkelledarna skulle få fullgod information om studiens syfte och om hur studien var upplagd. Informerat samtycke bygger också på att de personer som deltar gör det frivilligt och har rätt att dra sig ur om de så önskar (Kvale, 2014). En del i att informera kring deltagarnas samtycke var också att jag delade ut ett kompendium till var och en om forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2002). Jag gick muntligt igenom huvuddragen i kompendiet och de fick sedan möjlighet att ställa frågor. Ingen anmälan om deltagande skedde på plats, de fick med sig missivbrevet och kompendiet hem för att läsa igenom det igen i lugn och ro. Om de därefter ville vara med i studien fick de på egen hand kontakta mig för att boka en intervju. Jag ville försäkra mig om att ha tagit de etiska hänsynstagandena i beaktande. På ledarträffen gjorde jag även två workshops vars resultat inte är med i studien eftersom ledarna inte var tydligt informerade. I min andra fas kring datainsamlingen blev informerat samtycke återigen viktig där jag inledde varje intervju med att kortfattat beskriva studien och etiken kopplat till deras deltagande (Kvale, 2014).

En annan etisk aspekt är anonymitet och det arbetade jag mycket med i framskrivningen av uppsatsen. Jag avkodade cirkelledarnas namn/identitet och gav dem ett fiktivt namn som i citaten skrivs ut med en bokstav. Geografiska platser avkodades också och benämns istället i termer som medelstor svensk

stad. För att skydda ledarnas anonymitet har jag också valt att inte skriva ut namnet på det studieförbund jag arbetar på utan enbart benämnda det som "Studieförbundet". Gällande akribi så har jag i skrivprocessen haft läsaren i fokus och försökt skriva på ett sätt som gör magisteruppsatsen lätt att ta till sig, att den är vetenskaplig utan att uppfattas som alltför "tung".

Tillträde till en organisation/miljö är inget man ska ta som en självklarhet, något Bryman (2008) också påpekar. Studien byggde till stor del av att jag hade tillgång till Studieförbundet som organisation och det var också något jag förankrat i ett tidigt skede vilket gjorde att jag kände mig trygg i att ha tillträde. Eftersom jag även arbetar på Studieförbundet kan man dock se det som ett etiskt dilemma men även som en tillgång eftersom jag då enklare har tillträde till organisationen och ledarna. Det bör också synliggöras att förhållandet mellan intervjupersonerna och mig som intervjuare i detta avseende inte kan ses som helt neutralt. Alla ledare känner till mig eftersom jag arbetat med dem inom Älskade Barn. Det som är en fördel är att jag har ett stort förtroendekapital hos de cirkelledare jag beforskar vilket ger mig en bra ingång som jag kanske inte hade haft som utomstående. Cirkelledarna litar på mig eftersom vi byggt upp en relation under en längre tid vilket är otroligt viktigt när det som i det här fallet handlar om att de ska reflektera kring ledarskapet. Jag har dessutom stor kännedom och förståelse om området vilket varit till stor hjälp i genomförandet av intervjuerna.

Något jag i efterhand kunde konstatera var att jag kunde se en skillnad i hur ledarna agerade i workshopen och hur de agerade i intervjusituationen. Under workshopen upplevde jag att ledarna uttryckte sig mer fritt kring problematiska frågor. När jag sedan satt med dem i intervjun och berörde liknande frågor, så som exempelvis sexualitet, religion och kärlek upplevde jag att många svar blev mer tillrättalagda. En känsla av att vissa lindade in sina svar efter vad de trodde jag ville höra. Något som kan ha gjort ledarna obekväma på detta sätt kan ha varit att de visste att intervjun spelades in och skulle ligga till grund för studien.

4.4 Analysarbete

Andreas Fejes och Robert Thornberg (2015) har varit till stor hjälp i analysarbetet. Författarna förespråkar att man i första skedet i analysfasen ska lägga teorier åt sidan och istället ägna sig åt att se mönster, utveckla begrepp, teman och kategorier. De fem transkriberade intervjuerna var redan indelade i tre olika delar; dels intervjudelen, materialreflektionen samt vinjetterna. Intervjudelen bestod av fem teman; introduktion, ledarskap, samspel med föräldrar, utbildning samt materialet. Under första genomläsningen insåg jag att allt inte passade för analysen - introduktionen och utbildningen var främst data för metodavsnittet. Däremot ledarskapet och samspel med föräldrarna var bra underlag för analys. För att kartlägga ledarskapet började jag ställa frågor till texten och delade in dem sedan i följande kategorier; styrning/frihet, bemötande/samspel. När det gällde materialreflektionen samt vinjetterna fokuserade jag på att kartlägga de reflektioner som framkommit. Jag utformade tre kategorier där jag delade in berättelserna kring följande teman: oproblematiska frågor, problematiska frågor samt osynliggjorda frågor. Jag började att titta på mina vinjetter utifrån dessa olika linser. För att göra mönstren tydligare gjorde jag en "förberedande analys" genom att sortera och sammanställa ledarnas svar under respektive vinjett. När det gällde materialreflektionen gjorde jag också en förberedande analys där jag läste om materialet flera gånger och markerade med olika färger vad som upplevdes problematiskt (rött) /oproblematiskt (grönt) samt om något var osynliggjort (gult). Sedan sorterade jag upp allt efter de olika färgerna i ett worddokument och försökte kartlägga och få överblick och se om mina iakttagelser bildade ett mönster. Den kartläggningen presenteras i resultatdelen. När jag kom till steg två i analysarbetet läste jag mitt resultat utifrån de teorier jag valt som i detta fall handlar om Bronfenbrenners teorier om lärande och utveckling, hybrida identiteter samt kodväxling.

5. Teoretisk referensram

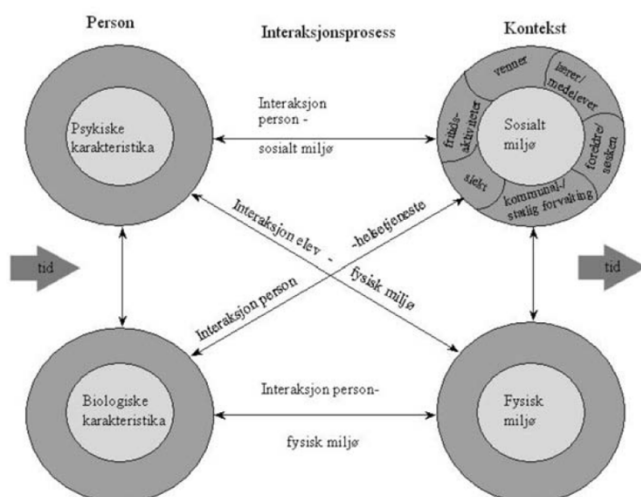
Jag kommer använda begreppen kodväxling, hybrid identitet samt Urie Bronfenbrenners bioekologiska teori om mänsklig utveckling. Meningen med mina valda teoretiska ingångar är att sätta samman teoretiska verktyg för att förstå och kommunicera mina resultat. Dels på ett mer generellt plan som handlar om mänskligt lärande och utveckling men även specifikt om invandrades krav på sig att ta till sig värderingar från ett majoritetssamhälle.

5.1 Bronfenbrenners bioekologiska teori

Cirkelledarna i Älskade Barn har själva erfarenhet från migration men fungerar samtidigt som en brygga till majoritetssamhället. Ledarna och föräldrarna de möter i grupperna (samt deras barn) pendlar mellan olika miljöer och kulturer som ibland kan krocka men också leda till samsyn, utveckling och lärande. Denna process beskriver den amerikanska psykologen Urie Bronfenbrenner (2004) till stor del i sina teorier. Bronfenbrenner är flitigt använd när det kommer till forskning om barns utveckling och lärande. Däremot talar han alltid utifrån begreppet ”den utvecklande personen” där fokus inte enbart är barn utan processer som utvecklar människor; vad händer, varför händer det, vad hindrar eller främjar god utveckling? På så sätt belyser Bronfenbrenners utvecklingsteorier oss alla. Bronfenbrenner var själv sin störste kritiker och vidareutvecklade sin forskning så länge han levde. Boken *Making human beings human* är en blandning mellan gammalt och nytt och består av artiklar Bronfenbrenner skrivit själv eller tillsammans med andra mellan 1942–2001. Här finns också artiklar som beskrivs som Bronfenbrenners slutprodukt, nämligen den bioekologiska modellen som är en utveckling av den ekologiska modellen. Den senare perioden ger individen och det biologiska mer fokus. Med begreppet *bioekologisk* understryker Bronfenbrenner starkare det biologiska inslaget i modellen.

5.1.1 PPCT modellen

Erstväg och Bø (2006) beskriver Bronfenbrenners nya sätt att tänka där fyra element presenteras som slutligen anses påverka en persons utveckling. Dessa är process, person, kontext och tid (förkortat PPCT). PPCT modellen beskriver personen med sina biologiska och psykologiska karaktärsdrag på ena sidan och den fysiska och sociala miljön på den andra.

Figur 1: Bronfenbrenners bioekologiska modell i Erstväg och Bø 2006. Modellen visar hur samspelet kan ha direkt inverkan på personens utveckling och implicit på förutsättningen för exempelvis att lära.

5.1.2 Process

Ertesvåg & Bø (2006) beskriver med Bronfenbrenners ord hur basen i modellen är hur personen och kontexten samspelar. Det här är också omtalat som *proximala processer* som är ett nyckelbegrepp i den utvidgade modellen. Det handlar om processer som utvecklas och förändras över tid och beskriver hur mänsklig utveckling delvis beror på personliga karaktärsdrag men också på omgivningen och interaktionen mellan dem. Som PPCT understryker behöver en interaktion föregå relativt ofta och över längre tid för att ha betydelse. Ett exempel kan vara när en pappa regelbundet läser för sitt barn. Här är det också viktigt att betona att utveckling inte bara sker i samspel med människor utan även genom interaktion med objekt som saker och tecken, exempelvis symboler i böcker eller dataskärmen.

5.1.3 Person

Bronfenbrenner betonade relevansen av en persons biologiska och genetiska aspekter. Sammansättning av psykiska och biologiska förutsättningar kan hämma eller främja utveckling. Dessa är också av stor vikt på sättet de påverkar kvalitén av proximala processer. Psykiska faktorer kan handla om hur sociala barn söker kontakt med andra människor vilket främjar deras utveckling. Det apatiska barnet däremot drar sig tillbaka och saknar initiativförmåga vilket också hämmar dem i sin utveckling. Reaktionen från omgivningen kan också stärka eller försvaga proximala processer. Exempelvis kan elever som är nervösa och oroliga möta andra reaktioner från omgivningen än elever som är lugna och tillfreds (Ertesvåg & Bø, 2006).

5.1.4 Kontext

Författarna Ertesvåg & Bø (2006) presenterar Bronfenbrenners idé kring miljön, eller kontexten som involverar fyra interrelaterade system; nämligen mikro, meso, ekso och makro. Jag beskriver kontexten utifrån författarnas ord mer ingående här nedan. De här begreppen beskrevs först i Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell som presenterades för första gången 1979 i boken *The ecology of human. Experiment by human and design* (som också beskrivs som Uries huvudverk). Ur teorin har Bronfenbrenner utformat en modell som ger en överskådlig och omfattande bild av de miljöer människor kommer i kontakt med. Modellen hjälper till att förstå och lägga märke till olika påverkansfaktorer som har betydelse för mänsklig utveckling. Dessa kan visualiseras som koncentriska cirklar där mikro är innerst och makro ytterst.

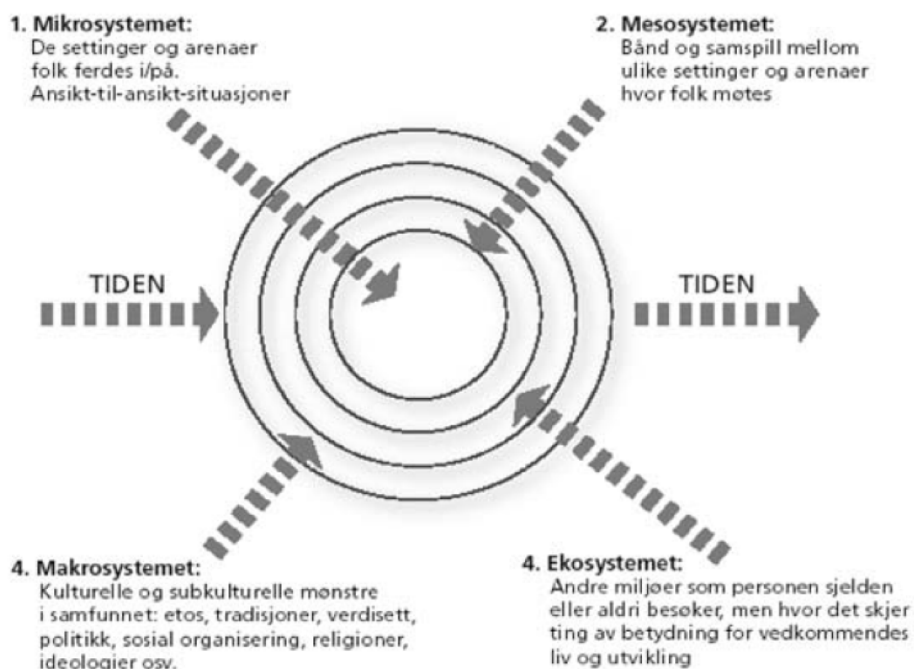
Mikrosystemet är den innersta cirkeln i systemet och utgörs av alla situationer personen själv är med och möter andra människor. Det är handlingar, sociala roller och mellanmänskliga relationer som en person upplever ansikte mot ansikte. Det kan vara aktiviteter i familjen eller bland vänner. Bronfenbrenners exempel på mikrosystem har fått kritik för att ha varit för grova eller för nyanserade. Ofta har de varit presenterade i form av stängda sociala system; exempelvis familjen, klassen, förskolan eller arbetsplatsen. Bronfenbrenners bioekologiska modell preciserar att det främst är i samhandlingarna, de så kallade proximala processer (i form av gemensamma aktiviteter, roller och relationer) som utveckling äger rum. En skillnad görs därför mellan huvudmikro och delmikro. Ett exempel för att illustrera detta kan vara med kärnfamiljen (A) som mikroarena. Familj A har utvecklat en familjekultur säregen för A men inte så olik grannfamiljen B. Detta på grund av utväxling via mesopendlingar samt påverkan av makrosystem via värdeöverbyggningar. Just i detta perspektiv blir A sedd som huvudmikro medan familjen samlad vid frukostbordet, i bilen eller på promenad blir delmikro. Delmikron kan vara många och varierande. Det som är stabilt i olika delmikron familjen pendlar mellan är två förhållanden, nämligen familjekulturen (exempelvis värderingar) samt familjerollerna. Pappa är exempelvis pappa på alla arenor men kan ibland ha en tilläggsroll som exempelvis chaufför under bilturen. Poängen är att det är i delmikron som proximala processer äger rum som leder till god eller dålig utveckling. För att göra det tydligare så är familj A ute och åker skidor och stöter på en skidåkare som brutit benet. Mamman i familjen är läkare och träder in i

läkarrollen. De andra i familien blir ”läkarassistenter”. Ur Bronfenbrenners synvinkel är dette ett favorittilgje for utveckling og l rnde eftersom alle PPCT element  r med. Dette gäller särskilt for barnene som ingår i en samhandlingsprosess där det foregår mange handgrepp, särskilt kring f rste hjälpen men att det ogs a finns en utmaning om att visa omsorg. Kvaliteten på utvecklingsprosessen  r ogs a särskilt god eftersom den sker tillsammans med foreldrene som vet lite mer än barnene om vad situasjonen kräver.

Mesosystemet omfatter förhållandet mellom två eller flere situationer personen aktivt deltar i, det vill søge två eller flere mikrosystem. T nker vi på barn  r förhållandet/pendlingen eksempelvis hemskola, hems fritidsarenaer eller liknende. Ett mesosystem innebär p verkningsprosesser mellom de ulike mikromilj ene i form av samhandling, kommunikation og kunskapsutveckling. Dessa prosesser og måten mellom systemene kan leda til medvetenhet og konsensus men ogs a til konflikt (Ibid, 2006).

Eksosystemet refererer til platter, situationer eller mikromiljøer d r personen det gäller sj lv sj llan eller aldrig  r på platt men att det likav l händer saker eller fattas beslut som ber r personen i fr ge. Gäller det barn kan dette handla om foreldrenes arbeidsplatter. Om foreldren trivs, opplever sj lvv rde og växer som människa i møtet med kollegorna påverkar det även hems miljön positivt d r barnet hemma ogs a f r ta del av dette ” verskott”.

Makrosystemet utg r den ytterste konzentriske sirkelen i Bronfenbrenners ramverk. H r p visas  verbyggende mønstre av v rden som kan handla om tradisjoner, ekonomiske förhållanden, klasstrukturer og ideologier som eksisterer i kulturer og delkulturer. Fragmenten från dette går in og påverkar de andre beskrivne systemene, binder dem sammen og sätter sin prägel. Ett eksempel kan var på hur kristne, humanistiske og demokratiske tankeg nger genomsyrer grundleggende ideal og lagar i vårt samhälle og kan prägla systemene in på mikronivå. Just i mikrosystemene kan man se hur filtreringar kan ske där några av p verkningsarna sviks medan andre foredras.

Figur 2: Bronfenbrenners utviklings- kologiske modell i Erstväg og B  2006

5.1.5 Tid

Det sista elementet i PPCT modellen är tiden. På samma sätt som kontexten och personliga faktorer är indelade i delfaktorer gäller detta även för tiden. Bronfenbrenner beskriver tid som mikrotid (vad som sker under en viss specifik aktivitet eller interaktion), mesotid (omfattningen av aktiviteter där interaktioner skulle kunna uppstå i den utvecklande personens miljö) samt makrotid som avser att utvecklingsprocesser sannolikt kan variera beroende på historiska händelser. Detta fångas bland annat i forskning som kunde demonstrera betydande variation i utveckling hos människor födda i samma geografiska område med bara 10 års skillnad. Grupperna upplevde effekterna av den stora depressionen i USA helt annorlunda, eftersom de upplevde var och en av dessa händelser som en annan punkt i livskursen. Tid, såväl som timing är lika viktigt eftersom alla aspekter av PPCT-modellen kan handla om förändring. Detta är sant om man tänker på människors aktiviteter, interaktioner eller där olika mikrosystem är belägna (Tudge, Mokrova, Hatfield & Karink, 2009).

5.1.6 Sammanfattning

Ertesvåg & Bø (2006) hävdar att det Bronfenbrenner anser att de två system med störst individuella växt och påverkningskraft är mikrosystemen och mesomönstren. Här lägger han stor vikt på multipersonsystemet omkring den som är under utveckling. Bronfenbrenner tänker särskilt på kvalitén av de proximala processerna. Avgörande om hur processerna ska slå ut positivt eller negativt är att de ökar i komplexitet, att de föregår i känslomässigt goda atmosfärer och föredragsvis med en person med högre kompetens. För ett barn kan det vara en mer modig kamrat, en farfar eller tränare. Den här förbindelsen är en påverkningskraft som vi sällan tänker på och som Bronfenbrenner kallar *"the third party"*. Det han syftar på är att det finns andra tydliga vuxna/mentorerna med samma värden som står jämsides med föräldrarna så som vänner och släkt. Bronfenbrenner utvecklar också the third party till att även omfatta hela lokalmiljön till barnens vänner, grannar, lärare, ledare osv. PPCT-modellen sammanfattar denna helhetssyn att tänka på. Det är i god samklang med det som är kontentan av hans verk *Children need people in order to become human*.

5.2 Diaspora

Diasporan har sina rötter i brittiska kulturstudier i mitten av 1970-talet. Enligt Hall representerar ordet diaspora en heterogen grupp invandrare, som binder samman gemensamma kulturer och inte nödvändigtvis av en fast territoriell startplats. Perspektivet kring diaspora skiftade fokus från det fasta och statiska rummet i hemlandet till begreppen identitet, samhällen och kulturell koppling. För många nationalister och antikoloniala aktivister har en kolonial befrielse inneburit ett återupptäckande eller rehabilitering av deras egen kulturella identitet, som nedvärderats och ödelagts av den europeiska kolonialismen. Enheten utgör således "västindiskheten" eller den "svarta erfarenhetens sanning" och essens. Just denna slags identitet måste en västindisk eller svart diaspora upptäcka, föra fram i ljuset och uttrycka (Alfred, 2015). Man vill således som Franz Fanon (1971/1997) uttrycker det söka lidelsefullt utifrån en motivation att finna en ny skön värld där vår värdighet (de kolonialiserade) som människor återupprättas. Denna strävan beskriver Loomba (2005) med Stuart Halls begrepp ett sökande efter ett sorts kollektivt autentiskt jag som människor med gemensam historia och traditioner delar. Ett sådant sökande har varit ett väsentligt inslag i antikoloniala rörelser och postkolonialt identitetsskapande. Koloniserade folk kan inte bara vända tillbaka till idén om en kollektiv förkolonial kultur och ett förflutet som hela tiden väntar på att upptäckas och som sedan när den väl upptäcks kommer forma vår självkänsla för all framtid. Hall avfärdar det dock inte som romantisk naivism. Diaspora har främst betraktats som en följd av kolonialismen, dock hävdar författaren Mary Alfred (2015) att vi istället bör ta med de olika motivationerna i migrationen. Modern syn på diaspora handlar därför om att även inkludera de som kommer frivilligt på grund av arbete eller handel eller andra avsikter. Dessa omständigheter ger upphov till olika former av diaspora, för att inkludera en arbetsdiaspora, en handelsdiaspora och en imperial diaspora.

5.3 Identitet och Hybriditet

Inom postkolonialism är begreppet mestizaje eller hybriditet främst förknippat med spanska kolonier som blev mixade samhällen. Lokalt födda vita och mestiser (eller hybrider) kom att styra över den infödda arbetarbefolkningen. Identiteten hos mestiserna blev således dubbel och komplex. Hybriditet eller mestizaje har också på ett mer medvetet sätt använts som antikolonial strategi av karibiska och latinamerikanska aktivister (Loomba, 2005). Författaren Paul Gilroy ger i *The Black Atlantic* (1993) en besläktad och annan bild i frågan om koloniala hybriditeter. Han menar att de korsbefruktningar som resulterade ur förflyttningen av svarta människor (från Afrika till Europa och Amerika) skapade en transnationell formation. Gilroy visar hur de afrikansk-amerikanska, brittiska och karibiska diasporakulturerna påverkade såväl varandra som de metropolkulturer med vilka de interagerade. Diaspororna har genererat nya komplexa identiteter som måste analyseras med nya begreppsliga verktyg. Uppkomsten av nya svarta etniciteter i dagens Storbritannien beskriver Loomba (2005) enligt Stuart Halls tolkning som en följd av de upplösning och uppblandningsprocesser som åtföljde den kulturella diaspora-iseringen. Begreppet identitet var inom migrationsforskning tidigare förknippat med att invandrare övergick från en ursprunglig nationell identitet till invandringslandets identitet. Senare forskning kunde dock påvisa att invandrare höll kontakt med sitt hemland i varierad grad och skapade snarare en identitet som vare sig var det ena eller det andra. Därav började begreppet kring invandrades identitet som delad eller dubbel ifrågasättas. Frågan om hemland eller rötter är komplicerad. Begreppet hemland blir alltmer avterritorialiserat och alla nationer är numera kulturellt blandade. Det gör att man inte längre kan hålla fast vid idén om identitet som länkad till homogena nationalstater eller rötter (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009). Frantz Fanon (1971/1997) beskriver i *"Svart Hud –vita masker"* en psykoanalytisk och fenomenologisk studie över den svarta människans erfarenhet av kolonialismen. Fanon beskriver ett psykiskt trauma när det koloniserade subjektet inser att han varken kan tillägna sig den vithet som han uppfostrats till att älska eller bli av med den svarthet som han lärt sig att förakta. Författaren och litteraturprofessorn Homi Bhaba (1994) förstärker Fanons tankegångar och slår fast vid att koloniala identiteter alltid involverar instabilitet och ångest. Bahbas bruk av begreppet som hybriditet har varit mest inflytelserikt men är också kontroversiellt inom det postkoloniala studieområdet. Fanon och Bahbas studier är direkt kopplade till kolonialismens erfarenhet, nyare forskning såsom Goldstein-Kyaga & Borgström (2009) beskriver snarare en identitet som är frikopplad från de koloniala erfarenheterna. Författarna menar också att begreppet etnicitet blivit alltför klumpigt för att beskriva den situation människor befinner sig i det globaliserade samhället. De menar att dagens samhälle är komplext, särskilt i storstäderna som utmärks av flytande gränser där människors identitet inte kan beskrivas i termer av tillhörighet till enskilda, distinkta grupper. Deras forskning kring identitet och migration bland ungdomar speglar multietniska sammanhang där det blir svårt för ungdomarna att definiera sig efter en enskild etnisk grupptillhörighet eller ens två tillhörigheter. Många befinner sig konstant i en multietnisk situation och växlar mellan olika kulturella kontexter. Synen på identitet som gränsöverskridande process understöds av att en stor del av världens befolkning är anknuten till diasporor och transnationella nätverk. Bhaba (1994) menar att det är i dessa typer av "tredje rum" människor skapar vad Goldstein-Kyaga & Borgström beskriver som en "tredje identitet". Dessa "mitten mellan-rum" eller "tredje rum", där dessa växer fram utgör en plats där vi utvecklar våra själv. Vad som utmärker dessa tredje rum är processer som kretsar kring hybriditet och en frånvaro av enkla uppdelningar mellan vita och svarta, vi och dom (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009).

Författarna Maria Borgström och Katrin Goldstein-Kyagas undersökning (2009) inriktas mot relationen mellan olika generationer. De har inte bara begränsat sig till Sverige utan också jämfört förhållandena i flera länder. Huvudintresset har inte varit migrationen i sig själv utan hur människor identifierar sig och präglats av att de vuxit upp i en mångkulturell miljö eller vistats längre perioder i andra länder. Med Derridas ord talar de om identiteter som utvecklas i svåravgränsade rum. Många debatter belyser identiteten som en fråga om nationalitet, medborgarskap eller tillhörighet i allmänhet. Här beskrivs dock identitetsarbetet av processer som omfattar olika kombinationer av identifikationer; exempelvis kosmopolitiska, etniska och nationella. Inte en hybrid eller kreoliserad

identitet, utan en identitet som hel människa. Dessa processer baserar sig på inte av en känsla av ”vi” och ”dom”, eller ett ”antingen-eller”, utan av ”både-och”. Man kan se det som en framväxt av en gränsöverskridande identitet som vare sig är enbart nationell eller transnationell. Det rör sig inte om en enda homogen etnisk-, nationell-, politisk- eller religiös identitet. Men det rör sig inte heller om att människor skulle ha flera identiteter. Den är typen av tredje identitet innebär att man inte identifierar sig med en enda nation, etnisk grupp eller religion och det tycks bli allt vanligare i mångkulturella globala städer. Det är en vägran att låta sig inplaceras i ett fack där många familjer lever i mångkulturella miljöer där de varken upplever sig som koloniserade eller kolonialister. Man hör varken till den ena eller den andra nationen eller staten och är varken invandrare eller infödda, förtryckare eller förtryckta. Den tredje identiteten kan karaktäriseras av positiva känslor som kosmopolitisk men kan också ge negativa aspekter som rotlöshet med behov att lära sig om de kulturella kontexter man ingår i, engagemang i andra delar av världen, en förmåga att se konflikter ur flera perspektiv och känslor av både frihet och kontroll. Borgström och Goldstein-Kyaga syftar främst på kulturella och etniska aspekter ur ett inifrånperspektiv, de förnekar inte andra sociala faktorer så som att genus, klass och en samhällelig maktordning har betydelse för identiteten men det är inte deras huvudsyfte att kartlägga. Denna typ av tredje identitet kan variera så att olika aspekter kan ha olika tyngd. Författarna beskriver i sin bok exempelvis hur kurdiska ungdomar i Stockholm lägger stor vikt vid den kurdiska nationaliteten samtidigt som de både kan känna samhörighet med det svenska och även ha en kosmopolitisk identitet, medan till exempel syrianska ungdomar kan lägga större vikt vid religion. Gränsöverskridandet förenar dem och det faktum att man inkluderar flera tillhörigheter i sin identitet. Här beskrivs inte enbart en blandidentitet, utan att helheten är något utöver delarna. En tredje identitet är inte något fast och oföränderligt utan något som ständigt är under process och utveckling där olika delar får olika utrymme (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009).

5.4 Kodväxling

Komplexa samhällen kännetecknas av att man inte delar kulturell mening vilket gör att man behöver utveckla ett förhållningsätt för att hantera kulturell mångfald. Detta kräver att människor lär sig växla mellan olika kulturella koder. Detta kan ses som en följd av globaliseringen, migration och de mångkulturella rum som uppstått. Termen kodväxling används ofta inom tvåspråkighetsforskningen för att beskriva att tvåspråkiga byter språk under ett samtal. Här använder Goldstein & Kyaga dock begreppet i en utvidgad betydelse som även innefattar värderingar, tankesätt och sätt att vara. Författarna har forskat och intervjuat ungdomar från multietniska sammanhang som dagligen växlar mellan språk och kulturer. Ungdomarna i mångkulturella miljöer har tillgång till lingvistiska, kulturella och sociala koder både från majoritetssamhället och från sina ursprungsländer. De flesta tänker inte på det och denna växling blir en del av deras identitet. Man döljer och framhäver identitet och tillhör man flera kulturella kontexter kan man framhäva och dölja olika aspekter av sin identitet beroende på sammanhanget. Detta kan göras med hjälp av språk, beteenden men också hur mycket man berättar om den egna tillhörigheten (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009).

6. Resultat

Resultatredovisningen inleds med en presentation av ledarnas upplevelse av materialet Älskade Barn i samspel med föräldrarna i studiecirkelarna. Därefter presenteras hur ledarna upplever sitt ledarskap och vad de har för ledarstrategier. Intervjuerna visade att ledarna upplevde vissa frågor i materialet som känsliga medan andra frågor var mindre problematiska. Bronfenbrenners teorier kring miljö och kontext har inspirerat mig kring hur jag presenterar mitt resultat, detta eftersom jag kunde se att de frågor som är laddade främst berörde mikrosystemet och de frågor som var oproblematiske befann sig i makrosystemet.

6.1 Ej laddade teman i studiecirkelarna

Jag inleder min presentation med de teman som är mindre laddade. De berör främst det Bronfenbrenner benämner som makrosystem. Men också mikrosystem som berörs i 6.1.3.

6.1.1 Lagar kring barns rättigheter

Lagar och regler som rör barnens rättigheter är lätta för föräldrarna att prata kring. Barnkonventionen har en central del i materialet och ledarna berättar att deltagarna uppskattar att prata och få veta mer om den. En av ledarna berättar att många föräldrar var förvånade att barnkonventionens artiklar finns och att barn har rätt till vissa saker såsom att leka. Förvånningen var däremot i positiv bemärkelse och upplevdes bra. Majoriteten av ledarna berör även socialtjänstlagen och att det också är något som inte upplevs som något laddat tema av föräldrarna. Cirkelledarnas egna uppfattning är genomgående att de själva är väldigt trygga med hur socialtjänsten arbetar. Däremot anser de att det cirkulerar mycket felaktig information om socialtjänsten som också sprider en rädsla bland föräldrar som är nya i Sverige. Det jag får berättat till mig från alla cirkelledare är att föräldrar är rädda för att socialen ska ”ta barnen”.

6.1.2 Traditioner

Alla ledare berättar om att svenska traditioner är väldigt centralt för diskussioner men att ämnet också är oproblematiske att diskutera kring. Föräldrakortet som visar en Lucia med slöja öppnar upp samtal kring traditioner på ett bra sätt. Alla ledare är i princip eniga i sitt synsätt, att Lucia är något som barnen ska få vara med och fira. Majoriteten av ledarna är av åsikten att det fortfarande dyker upp funderingar kring Lucia och att frågorna framförallt handlar om religionen och hur den nya traditionen de ställs inför bör tolkas:

M: Jag skulle ställa frågor. Vad skulle hända? Är det något farligt? Blir hon kristen? Hon kan inte bli kristen bara för att delta i en liten aktivitet som dom gör på skolan.

En av ledarna som varit ledare under en längre tid anser däremot att det inte dyker upp så mycket frågor längre. Hon menar att föräldrar nu är vana och har vart med om luciafirande så många gånger och att det är främst väldigt nya föräldrar i Sverige eller analfabeter som upplever det främmande. Generellt hos ledarna finns upplevelsen av att Lucia inte är en fråga som väcker något direkt motstånd att prata kring och att föräldrarna till stor del finner det naturligt och positivt. De flesta av ledarna ser också en möjlighet att informera och påverka så att föräldrar som kanske är tveksamma kan se luciafirande ur nya perspektiv. Det som är vanligast är att ledaren förklarar att Lucia gått från att vara kristet firad till att bli mer av en tradition i Sverige. På så sätt blir ledarens funktion som brobyggare viktigt och ledarnas egna upplevelser kring Lucia visar föräldrarna hur man kan växla mellan kulturer. Hos en av ledarna kunde jag se hur rollen som representant och brygga till majoritetssamhället delvis krockade med egna värderingar. Ledaren tog inte en direkt ståndpunkt mot Lucia men

problematiserade det mer och sa flera gånger att dessa frågor som mamma privat var ”jättesvåra” att förhålla sig till. Undertonen var att det inte kändes helt okej. Med föräldrarna och i sin ledarroll i grupperna intog hon däremot samma åsikter som övriga ledare i frågan om att det inte är så farligt om barnen deltar.

6.1.3 Barn och tonåringars vardag

6.1.3.1 Barnomsorg, grundskola och framtid

Alla ledare berör skola och framtid som viktiga teman och anser att allt som berör skolan är oproblematiskt för dem och föräldrarna att prata om. Det gäller förskolan med exempelvis hämtning och lämning och bemötandet mellan föräldrar och personal. Men också grundskolan, högstadiet och gymnasiet.

Ett par ledare berör framtiden och vad som händer när det krockar, om vad föräldrarna önskar sig och vad barnen önskar sig. Vissa vill att barnen utbildar sig medan andra vill att de ska gifta sig. Det kan handla om barn som inte får studera vad de vill eftersom släktingar kanske har åsikter och vill lägga sig i. Dessa ledare betonar att man inte bara behöver tänka på ett traditionellt sätt, man kan uppdatera tankarna eller mötas halvvägs. Det menar ledarna samtidigt kan handla om bristande engagemang hos föräldrar där få positiva förebilder saknas.

6.1.3.2 Fritiden

Fritiden tas upp både i cirkel tre och cirkel fem i materialet och är något de flesta ledarna berör. Begreppet fritid, oavsett om det gäller barn eller tonåringar, är lätt för föräldrar och ledare att prata om. Här diskuteras det mycket om vad fritid innebär, vad man gör och hur aktiviteter är en del av barnens lärande. För många är begreppet fritid något nytt, speciellt för de föräldrar som kommer från Somalia eftersom fritid inte finns där på samma sätt. En ledare berättar om när hon arbetade som fritidsledare och hur hon kunde se de positiva effekterna för ungdomarna; läxhjälp, låna dator, träning och att umgås. Hur det förutom aktiviteter är viktigt för barnen att träffa kompisar och umgås förutsättningslöst. Hon menar dock att vissa föräldrar kan ha fördomar om fritids och att vissa föräldrar tror att man lär sig ta droger där.

Kriminalitet och att bryta mot lagen är ett tema som är oproblematiskt för ledarna och föräldrarna att prata kring. De flesta är oroliga att barnen ska hamna snett med droger och kriminalitet som följd. Det diskuteras öppet kring hur man kan gå till väga och hantera den här typen av situationer och ledaren har en nyckelroll i dessa diskussioner att informera kring lagar och vad föräldrarna har för rättigheter.

Majoriteten av cirkelledarna berörde också hur man förhåller sig till språket och hur blandspråk skapas när man är flerspråkig. Hur språket hanteras av föräldrarna och barnen och vikten av modersmålet, där barnen kanske pratar svenska med föräldrarna som i sin tur svarar på hemspråket. Men också hur barnen blandar språk och mixar exempelvis somaliska, engelska och svenska till ett eget språk.

6.2 Laddade teman i studiecirkarna

En del av föräldrakortens teman väckte starka reaktioner hos ledarna och upplevdes som problematiska och laddade. Det var främst korten i tonårssdelen med frågor kring normer, värderingar, sexualiteten samt religion som väckte dessa känslor och nedan presenterar jag resultatet mer ingående. Det berör framförallt det Bronfenbrenner benämner som mikrosystem, här med familjen och dess individer i fokus. Kodväxling hos ledarna genomsyrar alla teman men blir tydligare i dessa frågor som upplevs mer känsliga. Det är även i de problematiska frågorna som ledarnas funktion som brygga till majoritetssamhället sätts på prov där deras hybrida identiteter kan fylla en funktion för ledarskapet och underlätta men samtidigt också vara en utmaning.

6.2.2 Leva i dubbla kulturer

Alla ledarna tog upp utmaningen med att leva i dubbla kulturer som en känslig fråga och att detta ledde till stora utmaningar för föräldrarna och barnen. Det är framförallt under tonårstiden det börjar dyka upp situationer som leder till krockar, det kan handla om konflikter kring familjens regler eller att göra som man själv vill. Ibland kan det leda till att många tonåringar gör en sak hemma men har ett annat liv utanför. Alla ledarna berättar om tonåringar som växlar kläder:

E: Det finns ju till exempel tjejer som bor här som gick till en annan familj och klädde om innan de gick till skolan. Det är inte helt ovanligt.

Här lyfts också jämställdhet och förutsättningar för flickor och pojkar upp av ett par ledare. Reflektioner som kommer fram är att förutsättningar och förväntningar på killar och tjejer kan leda till känsliga diskussioner eftersom olika familjer har olika tankar och regler. Frågor som dyker upp kan vara att det är mer okej för pojken att ha en relation och/eller vara ute sent på kvällen än tvärtom. En av ledarna berättar hur hennes barndom präglade henne och att hon tidigt börjat hjälpa sina föräldrar i köket med disk, matlagning och att passa barn. Ur hennes perspektiv är det skamligt om pojkar hjälper till i köket och berättar att detta hänger kvar hos henne och att det kan leda till krockar. Hon säger att hennes barn uppfostrar sina barn mer jämställt där även sonen hjälper till. Ledaren säger att hon tycker synd om honom samtidigt som hon förstår att det är på grund av gamla traditioner hon tycker så. Det är positivt att ledaren kan reflektera kring detta beteendet men också oklart hur/om det speglar av sig i ledarskapet gällande Ålskade Barn.

6.2.3 Religion

Alla ledare har en förvänsansvärd neutral hållning kring frågor som rör religion, byte av religion samt slöjan. De menar att barnet får bestämma själv och att tron är något personligt. En av ledarna ger uttryck för sin egen önskan att hon såklart hoppas på att barnet vill ha samma religion som hon själv. Man kan dock inte komma ifrån att frågan ändå är problematisk och det tycker jag lyser igenom på sina sätt i intervjuerna. En av ledarna påpekade att det är förbjudet att gå ur islam och en annan ledare menar att byte av religion skulle kunna hända men att det inte är vanligt förekommande. Hon menar att detta är en fråga som är tabubelagd på så sätt att föräldrarna kanske inte vågar prata om det i grupperna. De är rädda för vad andra personer då skulle kunna tycka om dem. Ett par av ledarna menar på att de varit med om detta, inte byte av religion utan snarare ifrågasättande av religion som helhet. De menar att många ungdomar börjar tveka och att vi är inne i en kritisk tid nu där många frågar vart Gud är. En av ledarna drar dock en parallell till en händelse som utspelat sig och som hon fått berättat för sig av en lärare hon känner vilket speglar religion som dilemma.

M: Barnet säger i skolan att han har blivit kristen. Varför det? Vad är det som har hänt? Varför pratar inte familjen? Varför tar han inte upp den här diskussionen med sina föräldrar? Det är svårt, men det kan hända.

En av ledarna säger att detta inte bara gäller religionen utan även slöjan. Ledaren tar upp det som problematiskt och menar att de flesta säger att de har sjal frivilligt. Det gör det också svårt att avgöra hur mycket som är tvång och hur mycket som inte är tvång. Ledaren säger att i bygden hon själv bor i är det ett väldigt sjal tvång. Hon har varit med om personer som vill lägga av sjalen men att det blivit mobbning från mamman och syskonen. Det kan bli så att de som lägger av sig sjalen blir kallade för hora eller att de inte får det lika bra som alla de andra syskonen. De kan bli utan mobiltelefon eller andra saker som straff vilket gör att många går tillbaka just för att det blir för jobbigt.

6.2.4 Sex och samlevnad

Alla ledarna är positivt inställda till ämnet och beskriver det som bra, intressant, viktigt och en del av människans liv. Problematiken kring sex och samlevnad handlar om att många föräldrar tycker att man börjar för tidigt med ämnet i skolan och är oroliga på vilket sätt det diskuteras och om exempelvis film visas.

M: Och de säger att barnen inte vill och att de flesta går ut av klassen. Men jag sa att det är viktigt att ni själv tar upp den här frågan innan det börjar i skolan ... för att ni bor här i Sverige och sexundervisning är obligatorisk här så dom kommer att läsa.

Ledaren säger att de med små barn kanske då säger att de ska göra det och förändra. Men de föräldrarna med tonåringar uttrycker att det är svårt och att de inte känner sig bekväma att ta upp det. Även en av ledarna är motvilligt positiv. Hon menar på att hon själv inte kan göra det eftersom det känns skamligt och fel. När hon såg barnen lära sig i skolan så skämde hon men kunde inte säga nej till det. Samtidigt säger ledaren att det är bra att barnen får information. Hon ger också exempel på föräldrar hon känner som har berättat själv för sina barn innan de lär sig i skolan vilket hon tycker är bra, men hon själv skulle inte vara bekväm med att göra det. Ledaren tror också det är en generationsfråga och att det fortfarande kanske är svårt för föräldrar att berätta själva men att det blivit lättare eftersom det är en ”annan tid” nu. Under detta temat urskiljer sig också specifikt en upptagenhet just kring flickans sexualitet, men det är också något som problematiseras i grupperna genom diskussioner.

6.2.5 HBTQ personer

Sedan workshopen vet jag att HBTQ personer kan vara ett laddat ämne. När jag och min kollega utvärderade workshoparna samtalande vi om hur den här frågan togs emot i ledargruppen. Det var en upplevelse av att gruppen hamnade i konflikt om varför de tyckte som de gjorde. Det blev mer en diskussion och inte reflektion och man ifrågasatte ”varför tycker du det är äckligt”. När jag och ledarna kom in på homosexualitet under intervjuerna blev det som jag förutsett starka reaktioner. Det märktes att detta var en mycket känslig fråga, däremot inte så starka reaktioner som det blev under workshopen. En av ledarna reagerade dock starkt:

S: Nej jag skulle aldrig acceptera att min dotter är kär i en tjej och att hon inte gillar killar. Det skulle jag aldrig acceptera.

Flera av ledarna går in på det som verkar vara pudelns kärna, nämligen tabu och rädsla. En ledare menar att det är viktigt att föräldrarna blir rustade för den här sortens frågor. Detta är annorlunda och något nytt. Många ledare känner igen det från hemlandet (läs Somalia i detta fall) men att det är totalt förbjudet och inget folk pratar om där många inte ens har vetat vad det har kallats. Därför blir det en chock, men det kan också komma något gott av det och kanske göra föräldrarna mer öppna. En av ledarna betonar vikten av respekt och att man inte behöver tycka om det men att man måste se att det finns. En ledare nämner också aspekten kring att många tycker homosexuella ska dö vilket gör det till

en jättesvår fråga. Det bryggas över till en av ledarna som uttrycker ett ogillande för homosexualitet men som också är väldigt komplex i sin utsaga på många sätt. Å ena sidan säger ledaren att hon bemöter föräldern genom att själv fatta ett beslut men samtidigt säga sin egen privata åsikt. Det här exemplet visar tydligt hur svårt det blir för ledaren att fungera som en brygga till majoritetssamhället och de värderingar Ålskade Barn står för. Ledaren går sedan in i frågan djupare och berättar utförligt om sin syn kring hur det ser ut i hemlandet Somalia och att det inte är lika öppet. Homosexuella gömmer sig eftersom det är förbjudet enligt koranen och man riskerar döden. Ledaren berättar att hon inte förstog innebörden förrän hon kom till Sverige och att hon först då kunde förstå vad hon upplevt på några bröllop i Somalia där hon fascinerades av vissa vackra, sminkade ”killar” som dansade. Ledaren berättar också om en arabisk man som hon lärde känna och som ville ha kläder från henne som hon också gav honom.

6.2.6 Heder och skam

Alla ledarna berörde heder och skam som ett väldigt känsligt ämne. En av ledarna berättar att det också är viktigt att diskutera begreppet heder med föräldrarna eftersom nästan ingen har samma svar. På så sätt kan man också sätta det i kontrast till Sverige och vilka regler som gäller här. Ämnen som kommer upp kopplade till heder och skam kan exempelvis handla om att vara tvingad till något, det kan vara sjalen eller en känsla av att vara vaktad. En ledare tar även upp erfarenheter från badresor hon anordnar. Där möter hon flickor som vill bada men kanske inte får för sina föräldrar eftersom de kommit upp i ålder (lite olika men runt 12–14) och då inte får åka med och bada på grund av att det är ett allmänt badhus. Ledaren säger dock ingenting om hur hon bemöter detta. Skam kan också kopplas till vardagen när familjen ser på tv och att både barn och föräldrar blundar om exempelvis något sexuellt skulle visas. En stor del av hedersbegreppet är också kopplade till relationer vilket jag beskriver mer ingående här nedan.

6.2.7 Relationer

Ett par av ledarna menar att många föräldrar kan vara bestämda i frågan och säga att de gärna vill förbjuda barnen att ha relationer. Det handlar mycket om vad som är halal och haram och en aspekt kan vara att man traditionellt inte visar sin kärlek offentligt. Det kan leda till krockar mellan yngre och äldre generationer:

S: Föräldrar säger ”*varför kysser dom den här killen, nej, nej dom får inte göra det*”. Ja du säger så men det kan hända dom kysser på skolan. Du vet inte. Du är inte där med dem så det är viktigt att prata om det här med barnen.

Ett par av ledarna betonar att det är känsligare när det gäller flickorna eftersom de skadar familjens heder i större utsträckning.

H: Som jag har sagt innan... i min kultur killarna tillåts göra vad dom vill. Det är ganska okej att dom gör. Men tjejerna...nej, nej, nej. Skadar hedern - familjens heder. Det är inte bra att ha pojkvän. Men det är okej att en kille har en flickvän. Som vi diskutera djupt faktiskt såna frågor.

Därmed inte sagt att inte killarna också är påpassade. Just att inte få vara ensam med någon gäller båda könen och kan vara stenhårt. En ledare berättar om en kille som kom i sportkläder och han hade sagt till sin mamma att han skulle ut och springa men i själva verket skulle han och hans kompisar ut och träffa några svenska tjejer. Fortsättningsvis berättar en av ledarna att det är ett svårt ämne och att föräldrar ofta inte vet om barnens relationer eftersom barnen blir duktiga på att dölja det. Många föräldrar vill dock ha ett inflytande över vem barnet träffar och en ledare uttryckte att det finns så många aspekter i detta. Det behöver inte vara att barnen träffar svenskar så som var fallet med Fadime. Det kan vara att det handlar om en arabisk flicka som träffar och vill gifta sig

med en arabisk man men som inte kommer från rätt familj eller rätt klan. Religion kan också vara en känslig punkt, framförallt också när det gäller partner och vem man kan tillåtas gifta sig med. En av ledarna berättar att man som man kan tillåtas gifta sig med en kvinna som är kristen eller annat eftersom det är mannens religion som gäller i en familj. Däremot går det inte tvärtom. En av ledarna menar att då kan det till och med bli mord. Hon menar att det inte är jättevanligt men att det finns hela tiden i vårt samhälle och mer än vad vi tror. På så sätt är det väldigt svårt att börja prata om det i studiecirkelarna. Här blir ledarens funktion som brygga över till majoritetssamhället oerhört viktig. Däremot så är detta också en fråga som är problematisk att hantera även för ledarna. När jag och min kollega utvärderade workshoparna diskuterade vi hur reaktionerna blev när vi ställde frågan *"Får din dotter ha pojkvän när hon är 16 år"* vilket ledde till mycket diskussioner. Upplevelsen var att många då svarade att det "beror på" och då kom aspekter kring förlovning och giftemål fram. Detta var dock ingen aspekt som synliggjordes i intervjuerna och när ledarna reflekterade utifrån temat bemöttes frågan relativt lätt. Majoriteten av ledarna uttrycker frågan om pojkvän oproblemiskt och att det inte är något fel och helt naturligt. Några av ledarna föreslår att man ska bjuda hem pojkvännen så att familjen får träffa honom. Ledarna tenderar att inleda med ett oproblemiskt förhållningsätt till frågan för att sedan uttrycka en oro. Alla ledare uttrycker en oro där ett par av ledarna berör sexualiteten, att dottern bör vara försiktig så att pojkvännen inte bara är ute efter hennes kropp.

6.3 Osynliggjorda teman i studiecirkelarna

Med osynliggjorda teman menar jag sådant som inte tydligt finns med i mina intervjufrågor och/eller materialet på ett tydligt sätt. Något som endast berördes av en ledare var barnaga – trots att det finns ett föräldrakort om detta. Osynliggjorda ämnen är också allt som handlar om kvinnlig sexualitet så som omskärelse och simning i allmänna badhus, detta var det bara en av ledarna som berörde. Något som jag blev varse om också var att abort inte tas upp varken av materialet, intervjun eller någon av ledarna.

6.3.1 Försvagad föräldraroll

Något som alla ledarna ger uttryck för men som inte blivit synliggjort i någon vinjett/intervjufrågor är ett tema som handlar om en försvagad föräldraroll. Många av ledarna berörde hur diskussioner kretsade kring att barnen har blivit föräldrar och föräldrarna blivit barn. Detta eftersom barn har lättare att integrera sig i samhället, de lär sig även språket snabbare och kan få agera språkrör i mötet med olika myndigheter. Många föräldrar är rädda för socialtjänsten och tror att de knappt får sätta gränser, att det är barnen som ska få bestämma och göra allt de vill. Detta ger samtliga ledare uttryck för men med olika berättelser. Det kan exempelvis handla om att föräldrar tror att de måste ge barnet allt de vill ha och att man måste köpa en iPad även fast man kanske inte har råd för annars kommer socialen. En del föräldrar trodde också att man inte kunde säga till barnet att vara hemma en viss tid för att de då kunde bli rädda att barnet kunde gå till polisen eller socialen. Det kom också fram berättelser om barn som utnyttjar föräldrarnas okunskap och hotar med att ringa polisen eller socialen om de inte får som de vill. Många föräldrar upplevde därför en lättnad efter Ålskade Barn kursen eftersom de förstog sina rättigheter som förälder och när de faktiskt kunde säga nej. Många fick en förståelse kring att barns rättigheter i Sverige handlar om så mycket mer än att få köpa massor av godis i affären eller ha dyra fritidsintressen.

6.3.2 Okunskapen om förskolan

Det synliggjordes också en okunskap kring förskolan. De flesta av föräldrarna hade sina barn på förskolan och många trodde att man som förälder var tvungen att lämna barnen. Många föräldrar vet heller inte att förskolan innehåller ett lärande. Cirkelledarna har på detta sätt en nyckelroll i att informera kring hur svensk barnomsorg fungerar och hur barnen utvecklas. En del av cirkelledarna bjöd också in någon från förskolan så att föräldrarna kunde ställa egna frågor.

6.3.3 Lagar och regler

Hänvisningar till lagar och regler var osynliggjort på många ställen där jag hade tagit med åldern som en faktor i vinjetterna. När det kommer till ämnet sex och samlevnad i skolan var det bara en av ledarna som särskilt betonade regelverket, att man kan tycka vad man vill men att det tillhör grundskolan och att man behöver vara godkänd. Vinjett nummer tre öppnar upp för samtal kring tonåringars kärleksrelationer och här är det många av ledarna som kommer in på ämnet sex och samlevnad. Vinjetten beskriver en fiktiv person som är 16 år, men trots detta är det ingen av ledarna som betonar regelverket och att det är lagligt att ha sex från 15 år. Däremot tar ett par ledare upp det när det kopplas ihop med relationer, flickvän och pojkvän och betonar då att de hänvisar till barnkonventionen och att man blir myndig när man är 18 år. Gällande regler till religionsfrihet och rätten för homosexuella i Sverige var det inte heller någon ledare som uttryckligen förtydligade.

6.4 Ledarskapet

Det här avsnittet belyser hur ledarna upplever och beskriver sitt ledarskap.

6.4.1 Bemötande och samspel med föräldrarna

Ledarna upplever sitt ledarskap som positivt och menar att det bästa är att få diskutera, ge information och utbyta erfarenheter med de andra föräldrarna. På så sätt utvecklar studiecirkeln även de själva i sitt föräldraskap. Demokratiska samtalsklimat är viktigt för ledarna där det inte handlar om att föräldrarna måste hålla med dem i allt och de menar att diskussioner med oliktankande är bra och en rörelse framåt. Några av ledarna påpekar en grundinställning i gruppen där man är respektfull, lyssnar och väntar på sin tur att prata där man har en positiv inställning och inte låter det negativa ta över. Majoriteten av ledarna beskriver att de upplevde att ledarskapet var svårt med deras första föräldragrupp men att det blev lättare att förklara och en skillnad i fokus och organisering till nästkommande grupper. De menar på att utbildningen är en bra grund men att det är genom processen och att ha grupper som säkerheten kring ledarskapet byggs upp. Man kan på så sätt se att tiden blir en viktig faktor för gott ledarskap. Några fåtal av ledarna upplever också sitt uppdrag som viktigt för integrationen och beskriver ledarskapet som en brobyggare mellan olika kulturer där de kan ge föräldrar information som de inte kände till sedan innan:

H: Folk som man träffar har olika bakgrund, utbildningsnivåer och perspektiv. Och då skulle man kunna anpassa sig och vara det här alltså bryggan i mitten. Det nya samhället, svenska samhället.

Ovan beskrivs just ledarens egen insikt om hur viktigt det är att växla mellan olika kulturella koder i samspelet med föräldrarna och hur viktigt det är att fungera som bryggan över till majoritetssamhället.

6.4.2 Styrning och frihet

Alla ledarna förhåller sig likvärdigt till materialet. Ingen av ledarna är nitiskt materialtrogen utan materialet ses snarare som en utgångspunkt. Snarare är regeln hos ledarna att man lägger till frågor/ämnen (exempelvis om mobbning) istället för att plocka bort. Några få av ledarna utmärker sig att vara mindre benägna att följa materialet, en menar på att hon bytt ut vissa filmer till andra som hon tycker passar bättre och en annan utmärker sig genom att inte visa filmer alls i gruppen. Alla ledare förbereder sig dock inför sina träffar för att känna en trygghet i materialet och frågorna som tas upp. Ledarna förbereder sig genom att läsa och googla men också titta på filmer/YouTube som komplement. På så sätt anser de sig förberedda på diskussioner som kan komma fram. Alla ledare säger att de tycker allt som Älskade Barn tar upp är lika viktigt.

6.5 Ledarstrategier

Cirkelledarna ger i intervjuerna uttryck för olika strategier de använder sig av i mötet med föräldrarna för att få dem att tillägna sig materialet på bästa sätt. Dessa strategier har dock varit omedvetna hos ledarna och presenteras nedan.

6.5.1 Övergripande ledarstrategier

Det som är en utmaning i mötet med föräldrarna anser ledarna är att få föräldrar att öppna upp och prata, främst när det gäller känsliga frågor. Man vill helt enkelt inte prata för detaljerat om sin familj, sina barn eller om vissa problem för att de andra i gruppen då kommer tycka att ”okej den familjen har sådana problem”. Detta existerar trots att det som sägs i gruppen stannar i gruppen. Majoriteten av ledarna uttrycker strategier och knep om hur de ändå lyckas få föräldrar att prata. En variant som uttrycks är att prata mer generellt kring ett tema och att det inte behöver vara självupplevt. Det kan vara ett första steg för att föräldrarna sedan bli mer personliga i sina berättelser. En av ledarna beskriver också hur hon anpassar sig till situationen:

A: Jag pratar om samma sak. Men jag pratar vid sidan. Först jag kommer indirekt... sedan de öppnar sig... jag kommer då till den direkta frågan.

Andra strategier ledarna uttrycker när det kommer till att beröra känsliga teman kan vara att ta det lugnt och att våga ”stanna vid ämnet”. Några av ledarna beskriver att det är viktigt att förklara för deltagarna varför man behöver prata om dessa känsliga ämnen och verkligen betona att allt som sägs stannar i gruppen. Nedan presenterar jag olika strategier ledarna uttryckt som hjälp i mötet med känsliga frågor.

6.5.2 Historisk tillbakablick och egna erfarenheter

Alla ledarna beskriver denna ingång som ett viktigt verktyg och strategi. En av ledarna säger att det kan bli känsligt när man pratar om våld mot barn, framförallt att det kan misstolkas och att vissa kan tro att det riktar sig bara till dem. Då blir det viktigt som ledare att påtala att våld mot barn kan förekomma överallt och att man även i andra föräldrakurser pratar om sådana saker. Som strategi i denna fråga brukar ledaren ge lite historik till föräldrarna om barnaga och exempelvis berätta att Sverige var det första landet som förbjöd barnaga och även titta på en lista på olika länder och när de sa nej till barnaga i hemmen. Historiska tillbakablickar betonas också av en ledare som hjälp när det kommer till slöjfrågan och att det var många kvinnor som inte hade själ fram till kriget 1990 i Somalia. På så sätt är det inte en tradition långt bakåt men att det kanske fanns på landsbygden vilket också var vanligt förr i tiden i Sverige. Just att utgå från berättandet och historier som en ledarstrategi går också att se när frågor kring sex och samlevnad avhandlas i materialet.

M: Jag kommer ihåg när jag fick min första mens: ”Jag blöder, jag blöder” för att ingen har pratat med mig om det här. Då var jag 12 år och jag blev chockad.

En annan ledare brukar berätta en liknande historia om sin farmor. En av ledarna använder sin egen historia som underlag i mötet med föräldrar och berättar hur hon själv var negativt inställd till sex-samlevnadsundervisning. Hon skulle aldrig acceptera att barnen tog del av det i skolan medan hon nu har insett att det inte går att värja sig mot det på grund av sociala medier och att det är bättre att barnen lär sig genom skolan än genom internet. Historierna blir i dessa fall språngbrädor att diskutera utifrån med slutsatsen om hur viktigt det är att förstå vad som händer i kroppen och hur viktigt det är att man vågar prata om detta.

6.5.3 Hjälpa av sakkunniga

En ledarstrategi är att ta in experthjälp inom vissa områden för att på så sätt kunna göra föräldrarna tryggare. Majoriteten av ledarna beskriver att de hanterar den del i materialet som berör socialtjänsten genom att en person från socialtjänsten bjuds in till gruppen och ger information. Föräldrarna får då möjlighet att ställa frågor under lugna förhållanden vilket gör dem tryggare. På så sätt kommer informationen från en förstahanskälla vilket också skapar trovärdighet. Ibland gör ledarna också en liknande inbjudan när det gäller barnomsorg och att en förskolelärare kommer på besök till gruppen. Detta kan också vara en strategi som ledarna förmedlar till föräldrarna och hur de kan söka hjälp av sakkunniga i svåra beslut eller andra svåra situationer som kan uppstå där socialtjänst och polis då kan fungera som stöd. Några av ledarna förespråkar också vikten av att söka hjälp utifrån om barnet mår dåligt och påtala vikten av att gå till en psykolog eller söka annan hjälp från sjukvården.

6.5.4 Diskussion och bra information

Navet i en studiecirkel är samtalet som utvecklar och berikar deltagarna. För ledarna i Älskade Barn är detta också en ledarstrategi där argumentation, diskussion och god information kan få föräldrarna att se något ur ett nytt perspektiv. Det kan exempelvis handla om svenska traditioner där ledarna kan reda ut vad som är religion och vad som är tradition i en viss högtid. Hur ledare diskuterar och argumenterar är däremot lite olika. Ett par av ledarna beskriver hur de drar en parallell med den egna religionen men på ett oproblematiskt sätt och egentligen mer för att hitta stöd för att barnen ska kunna vara med och fira svenska traditioner. Andra ledare betonar inte det religiösa över huvud taget utan uttrycker självklarheten kring ämnet. Majoriteten av ledarna tydliggör också vikten av bra information till föräldrarna gällande hanteringen av frågor kring sex och samlevnad. När det gäller det här ämnet kan hänvisningar till lagar och regler fungera som strategi och hjälpmedel för ledarna. Under diskussionerna upplever ledarna att de verkligen blir fokus kring att vara bryggan till majoritetssamhället och dess regler, lagar och normer.

6.5.5 Konsekvenser

En ledarskapsstrategi som jag kan urskilja i samtalen med ledarna handlar om att belysa konsekvenser. Det gäller framförallt ämnen som föräldrarna kan uppleva som svåra, så som frågan kring relationer (pojkvän/flickvän) och sex och samlevnad. En ledare menar att hon försöker få föräldrarna att reflektera kring varför de är rädda för sådana situationer och sedan få dem att tänka på vilka konsekvenser det kan leda till. Det värsta scenariot kan vara att tonåringen inte vill bo eller ha kontakt och att det kan leda till en försämrad relation. Ett par av ledarna berör också konsekvenser men då inte riktat mot föräldrarna utan att föräldrarna kan påtala konsekvenser gentemot barnen, så som exemplet nedan:

H: Bara berätta vad det händer om hon har pojkvän om man har sex med den här pojkvännen...Ja det är roligt men vad händer efter? Hanterar du att du blir gravid nu. Allt möjligt, det är tabu...det är många som säger det är tabu...

Den här strategin återkommer också när det kommer till temat homosexualitet. Ett par av ledarna indikerar hur de skulle påtala konsekvenser som rör framtiden och föräldrarollen och hur fantastiskt det är att bli förälder och att de gärna vill att barnen också ska få uppleva detta. Ledarna berättar också om kontrollerande strategier och konsekvenser när det gäller misstankar om kriminalitet. Majoriteten av ledarna vill gå till botten med problemet och kolla upp ordentligt vad det handlar om. Man vill ha extra koll och även höra med barnets kompisar om vad som händer.

6.5.6 Lyhördhet

När det gäller religion anser ledarna att barnet ska få bestämma själva. Två teman kan urskiljas, dels att barnets egen vilja hamnar i fokus men också viljan att ställa frågor. De flesta av ledarna förmedlar till föräldragruppen vikten av att ställa frågor till barnet och vara lyhörd och intresserad.

Jag kan även urskilja detta av majoriteten av ledarna när vi pratade om homosexualitet. Ett par av ledarna fokuserar på att vara lyhörd inför barnet där fokus är föräldra/barn relationen och att man lyssnar på barnen och hjälper dem. Några av ledarna pratar i detta läget om strategier om god kommunikation och att relationen och vänskapen mellan föräldrar och barn är något som byggs upp och börjar i tidig ålder. Majoriteten av ledarna belyser dessa strategier även i frågor som berör relationer och att det är positivt om dottern är öppen och vill berätta för föräldrarna om en eventuell pojkvän. En av ledarna tar upp god relation i aspekten av att man ska ha en god relation till barnet ”innan det händer”, som att en god relation exempelvis skulle kunna ”förebygga” en pojkvän.

En av ledarna betonar att man bör lyssna in hur barnet känner även om man inte tror eller inte accepterar och har samma åsikt. När det gäller slöjan ger de flesta av ledarna sin bild kring detta och hur de hanterar det i en föräldragrupp. Genomgående säger de att man inte kan tvinga sitt barn att bära slöja, att barnet själv ska få bestämma. Detta är också den signalen de upplever att de skickar till sina föräldragrupper.

6.6 Resultatsammanfattning

Resultatet visar att ledarna upplevde vissa frågor i materialet Älskade Barn som problematiska och vissa mindre laddade i samspelet med föräldrarna. Det som var mest laddat var frågor som framförallt berörde tonårskönet i Älskade Barn, så som sexualiteten, relationer samt heder och skam. Det som inte var känsligt att prata om berörde allt som handlade om skola och fritid men också kunskap som stärkte föräldrarna i sin föräldraroll, så som exempel socialtjänstens funktion och barnkonventionen.

Ledarna upplevde sitt ledarskap som positivt där många såg sin viktiga funktion som brygga till majoritetssamhället. Hur ledarna upplever materialet hänger direkt ihop med samspelet i cirklarna. Det är lättare för ledarna att vara brobyggare när de tar upp frågor i materialet som ligger i linje med de egna värderingarna. Det är däremot en utmaning för ledarna att representera majoritetssamhällets värderingar när det kommer till ämnen som de själva upplever som laddade.

Beroende på frågornas karaktär använde sig ledarna av olika ledarstrategier i samspelet med föräldrarna. De här strategierna var dock omedvetna för ledarna. När känsliga frågor behandlades blev ledarnas strategier som tydligast. Strategier som kom upp var bl.a. att ge historiska tillbakablickar, dela med sig av egna erfarenheter, bjuda in sakkunniga om den egna kunskapen inte räckte till. Det kunde också vara att som ledare ”stanna” vid känsliga ämnen, förklara varför man behövde prata om det och ibland bara diskutera generellt kring ämnen – att det inte behövde vara självupplevt.

7. Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

Det här avsnittet diskuterar resultaten i förhållande till de forskningsfrågor som studien avser besvara och i relation till teori och tidigare forskningen inom området.

7.1.1 Materialet Älskade Barn

Studiens första frågeställning söker svar på hur ledarna upplever föräldrastöds materialet Älskade Barn i mötet med föräldrarna. Det kom fram i mitt resultat att ledarna upplever att vissa frågor i materialet är problematiska och att vissa frågor är mindre laddade. Studien visar att de teman som upplevdes som känsliga framförallt berörde tonårssdelen (cirkel 4–6) i Älskade Barn som tar upp frågor kring sexualitet, relationer, religion samt heder och skam. Ledarna upplever att det som är känsligt är frågor som krockar och utmanar föräldrarnas värderingar, normer och religion från hemlandet. Under tidigare forskning berör jag just frågor som handlar om kulturell anpassning och förändringsprocesser som beskriver hur krockar och stress kan skapas när hemlandets kultur ställs mot den nya, så som här blir fallet när en majoritetskultur ska introduceras. Enligt Bronfenbrenners teorier om miljö och kontext (Ertesvåg & Bø, 2006) kan jag se att de problematiska frågorna framför berör mikrosystemet ”familjen” och dess individer. Ett mikrosystem består av alla situationer en person själv deltar i mötet med andra människor ansikte mot ansikte. Jag kan också se att de frågor som är mindre problematiska framförallt berör mikrosystemen förskola, skolan och fritiden. Oproblematiska frågor i materialet är framförallt det Bronfenbrenner benämner som makrosystemet med lagar, regler och traditioner. Ett makrosystem är tankegångar som genomsyrar grundläggande ideal och lagar i vårt samhälle. Materialet är grunden för alla diskussioner i grupperna och ett redskap för ledarna när de introducerar en majoritetskultur. Förståelsen om hur ledarna upplever materialet blir således viktigt ur ett utvecklings- och lärandeperspektiv. Just att sätta fingret på vilka de problematiska frågorna är blir nödvändigt eftersom det är i dessa frågor som ledarna kommer ha svårast att nå fram till föräldrarna. Detta blir också intressant för Studieförbundet som organisation eftersom det är i hanterandet av dessa frågor ledarna kan behöva stöttning genom extra utbildning.

Cirkelledaren är navet i grupperna där ledarens hantering av materialet spelar en huvudfunktion. Med föräldrakorten som utgångspunkt kan frågor öppna upp för konsensus men också konflikter, i kombination med rätt guidning från ledarna främjas lärande och utveckling hos föräldrarna. Bronfenbrenner talar om begreppet proximala processer som beskriver hur mänsklig utveckling och lärande delvis beror på personliga karaktärsdrag men också på omgivningen och interaktionen mellan dem. Enligt Bronfenbrenner ökar lärande och utveckling hos en människa om det sker regelbundet och över en längre tid (Ertesvåg & Bø, 2006). Jag ser det därför som att Älskade Barn grupper som omfattar hela materialet, alla 18 gånger, på så sätt har större chans för att främja att proximala processer ska äga rum i deltagarnas familjer. Avgörande om hur proximala processerna ska slå ut, positivt eller negativt, är att de ökar i komplexitet, att de föregår i känslomässigt goda atmosfärer och företrädesvis med en person med högre kompetens. Bronfenbrenner kallar denna påverkningskraft som ”the third party” som syftar på tydliga vuxna/mentorerna (Ibid, 2006). Den goda atmosfären skulle man kunna se som studiecirkeln och cirkelledaren skulle man på så sätt kunna se som ”the third party” som den med högre kompetens kring frågorna som presenteras. Ledarna ger i resultatdelen uttryck för proximala processer och hur de upplever att materialet främjar utveckling och lärande hos föräldrarna. Här kan vi ta Lucia som exempel där många ledare ger uttryck för hur de genom diskussion och reflektion i grupperna kring Lucia kan få föräldrar att se traditionen utifrån nya perspektiv. Det kan handla om att ledaren beskriver vad som kan ses som tradition och religion i Lucia. På så sätt kan en samsyn skapas där föräldrar som kanske varit emot luciafirande plötsligt tycker att det är okej. Ytterligare proximala processer ledarna ger uttryck för är ökad kunskap och minskad rädsla för socialtjänsten. Dock upplevs dessa frågor som oproblematiska och ledarna ger uttryck för att frågor

som i resultatet presenteras som är mindre känsliga är lättare för föräldrar att ta till sig och införliva. Däremot det som upplevs känsligt och laddat i resultatdelen finns det ofta ett motstånd kring och där kan det också vara svårt att få till stånd proximala processer. Även fast ledarna i detta avseendet gör sitt bästa för att nå fram är det kanske inte troligt att föräldrarna tar till sig den delen av majoritetskulturen.

Enligt Bronfenbrenners bioekologiska modell skulle man kunna se studiecirkeln Älskade Barn som ett mikrosystem i den bemärkelsen att det är en arena där föräldrar träffas ansikte mot ansikte. Här handlar allt för ledaren om att nå fram till föräldrarna genom materialet. Älskade Barn har dock effekt först utanför studiecirkeln. Man kan se det som att deltagarna som är med i föräldragruppen gör mesopendlingar mellan mikrosystemet Älskade Barn och mikrosystemet som är deras familjer hemma. Det är i dessa processer som utspelar sig i deltagarnas respektive familjer som det visar sig hur mycket föräldern tagit del av och absorberat det de fått presenterat för sig i Älskade Barn. Bara för att ledaren upplever att de diskuterat känsliga frågor i grupperna är det inget avgörande för att föräldrar ska ta till sig det och implementera det. Nackdelen och svårigheten med detta är tyvärr att det är väldigt svårt att mäta eftersom värdena är så pass ”mjuka”. Älskade Barn är på många sätt en påverkansfaktor som är till för att ge föräldrarna nya perspektiv och kan ses som en katalysator till att främja dessa processer. Det är svårt att säga att de frågor materialet Älskade Barn tar upp skapar direkta förändringar sedan i föräldrarnas familjer. Det jag däremot anser mig ha belägg för är att materialet skapar en god grund för att föräldrar ska kunna omsätta ny kunskap i praktiken hemma i sina familjer.

Det som inte bör hamna i skymundan är framförallt de osynliggjorda teman jag redogjort för i resultatet. Det tar upp ämnen som kommer upp i samspelet med föräldrarna och ledarna men som materialet inte behandlar så mycket. Jag är medveten om att det såklart finns mycket annat osynliggjort som inte ens kommit med på grund av att både jag och ledarna är blinda för materialet. Däremot är det en fördel om ledarna har kännedom om detta och kan vara finkänsliga och försöka fånga upp osynliggjorda/blinda fläckar och synliggöra dem i mötet med föräldragruppen.

Älskade Barn blir en viktig faktor och hjälp för föräldrarna att ta in och förhålla sig till majoritetssamhället samtidigt som de präglas av sin kultur i hemlandet. Det öppnar upp för det avsnitt som jag i teoridelen beskriver som den tredje identiteten (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009) som uppstår hos personer som präglas av mångkulturella sammanhang. Den tredje identiteten kan karaktäriseras av positiva och kosmopolitiska känslor men kan också skapa viss rotlöshet och ett behov att lära sig om de kulturella kontexter man ingår och befinner sig i. Bi-kulturalism är också ett uttryck jag beskrivit i tidigare forskning (Roer-Strier, 1997) som också beskriver när identiteten präglas av flera kulturer. Ledarnas egen erfarenhet kring migration gör att de ingår i en diaspora och transnationella nätverk. Jag ser det som att ledarna (och även föräldrarna) genom migrationen fått tillgång till ett tredje rum där en ny hybrid identitet utvecklas. När ledarna möter Älskade Barn och materialets frågor kommer de i kontakt med denna tredje identitet. De utmanar också och utvecklar den genom proximala processer i vardagliga sammanhang där pendlingar sker mellan olika mikrosystem.

7.1.2 Ledarskapet

Studiens andra frågeställning söker svar på hur ledarna upplever sitt ledarskap i Älskade Barn. Resultatet visar att cirkelledarna tolkar sin ledarroll positivt och de flesta ser sig som viktiga för integrationen och som en brobyggare till majoritetssamhället. Goldstein & Kyaga (2009) använder begreppet kodväxling i en utvidgad betydelse som även innefattar värderingar, tankesätt och sätt att vara. Man kan se att ledarskapet i Älskade Barn på ett övergripande plan omfattar kodväxling för ledarna eftersom de i sin roll förutsätts att de ska kunna vara dynamiska, fungera som en brygga och kunna se och förklara frågorna Älskade Barn tar upp ur olika perspektiv. Många uttrycker en glädje kring att vara ledare när de kan ge information till föräldrarna som de har nytta av i sin föräldraroll.

Det kan handla om att öka kunskapen om barnkonventionen, förskolan och socialtjänsten. Ledarna har då en upplevelse av att de stärker föräldrarna i sin föräldraroll. Det som framträdde i resultatet var att ledarna hade det lättare att vara brobyggare när frågorna låg i linje med de egna värderingarna och när frågorna också upplevdes som lätta för föräldrarna att diskutera kring. Ett exempel kan vara Lucia där merparten av ledarna själva tyckte att det var en tradition som man som förälder bör ta till sig och låta barnen vara med och fira. Detta kan också ses som att ledarna visar prov på kodväxling, där det i detta fall är ett uttryck för att kunna växla mellan olika kulturer. Detta är framförallt något en människa med rötter i flera kulturer utvecklar. Ett annat exempel kring kodväxling kunde jag urskilja genom sättet många ledare pratade kring föräldrakortet ”Flera språk – blandspråk”. Många barn blandar språk och vissa barn pratar svenska och föräldrarna svarar på modersmålet. Ledare beskrev fina samtal där man pratat om att det viktigaste är att språket är levande och givande. Jag vill här också återknyta till Goldstein-Kyaga och Borgström (2009) som beskriver postmoderna perspektiv och pekar på flerdubbla identiteter som växer fram när olika kulturella yttringar blandas vilket blir allt vanligare nu i våra mångkulturella kosmopolitiska samhällen.

Ledarna upplevde dock ledarskapet lite svårare när frågor de själva upplevde som oproblematiske kunde upplevas som problematiske i gruppen - sex och samlevnad är ett exempel på ett sådant ämne. När de här situationerna kom upp tog många ledare återigen kodväxlingen som hjälp och använde sin egen kulturella erfarenhet som en styrka i ledarskapet. Jag kunde se att ledarna kodväxlade på liknande sätt och använde sig ofta av egen erfarenhet och historier de upplevt i sina hemländer kring ämnet. Denna erfarenheten satte de i ny kontext för att föräldrarna på så sätt skulle kunna se ämnet ur flera perspektiv. Jag vill här knyta an till begreppet culturalization (”Culturalization”, 2019) jag beskriver i tidigare forskning. Här har ledaren en nyckelfunktion i processen för att skapa förståelse för och anpassa föräldrarna till värderingar och beteenden förenliga med majoritetssamhället. Även Haris Agic och Tobias Samuelsson (2015) betonar samtalsledarens nyckelfunktion i den kulturella anpassning som sker för att de utrikesfödda föräldrarna ska förstå och ta till sig föräldrastöd. Resultatet visar att samtalsledarna har en tydlig roll som kulturell medlare, framförallt i känsliga diskussioner där de fungerar som brobyggare mellan majoritetssamhället och deltagarnas hemkultur. Utmaningen här är dock att det som ledarna upplever som laddat för föräldrarna också ibland kan vara laddat för cirkelledarna själva. På så sätt kan det i dessa lägen bli svårare för ledarna att axla rollen som brobyggare. Egentligen är det inte så konstigt att värderingar kan krocka även när det kommer till cirkelledarna eftersom de flesta ledarna själva är första generationens invandrare och har egen erfarenhet av migration.

Det Studieförbundet förutsätter av ledaren är då att ledaren ska hålla sig neutral i sådana situationer och det är också något som de flesta ledarna är underförstådda med och förhåller sig till. Däremot inte sagt att det inte är en utmaning för ledarna att presentera frågor de kanske inte helt och hållet står bakom. Ett exempel på detta kunde jag se hos en av mina cirkelledare. Det handlade om Lucia och om hennes egna barn skulle få vara med – cirkelledaren svarade kryptiskt och det blev tydligt att hon inte tyckte att det kändes helt okej. Däremot fick hon frågan sen hur hon skulle förhålla sig som ledare och då var det tydligt från hennes sida att hon självklart skulle hålla sig neutral men också försöka få föräldrarna att förstå Lucia så de själva kunde avgöra hur de ville förhålla sig. Här blev det alltså olika svar beroende på mammarollen eller ledarrollen. När de egna värderingarna krockar med materialet valde de flesta ändå att förhålla sig neutrala och ta på sig rollen som ledare. Däremot blev det svårare att förhålla sig neutral beroende på hur laddat man upplevde ett visst ämne var. Ett tydligt exempel gällde det ämnet i mina intervjuer som jag kunde urskilja som det mest laddade, nämligen homosexualitet. Här ger också en ledare uttryck för att hon inte kunde hålla sig neutral. Hon ansåg att homosexualitet var fel i hennes ögon och att hon inte kunde påtala något annat gällande detta för föräldrarna. Jag vill dock påtala att denna väg att gå inte var vanligt förekommande. Eftersom det är ledarnas upplevelser av ledarskapet jag studerar blir det svårt för mig att säga att det verkligen förhåller sig så som ledarna berättar, det är trots allt deras egna subjektiva bild som jag sedan tolkar. Å andra sidan så är det ledarnas upplevelser jag vill åt och jag är väl medveten om att det finns flera ”sanningar”.

7.1.3 Ledarstrategier

Studiens tredje frågeställning söker svar på vilka ledarstrategier ledarna använder sig av i mötet med materialet och föräldrarna. Jag kunde se i mitt resultat att strategierna var mer uttalade och en hjälp för ledaren när det gällde problematiska frågor.

Frågeställningen kom till eftersom jag i intervjuerna kunde urskilja olika strategier som ledarna omedvetet gav uttryck för. Jag fann det därför intressant och ville synliggöra dem eftersom jag anser att detta också kan ha betydelse för Studieförbundet och på sikt kanske skulle kunna ingå som en del i ledarutbildningen. Även Anna S. Lau mfl (2011) betonar i tidigare forskning gruppledares strategier. Hon ägnar en stor del av sitt resultat genom att belysa dessa och beskriver att i hennes studie var gruppledarna kompetenta nog att synliggöra kulturella barriärer/krockar. När ledarna synliggjorde dessa attityder blev föräldrarna mer mottagliga för de främmande/ofamiljära frågor som programmet innehöll. De ledare som finns med i Laus undersökning ansåg att de då var tvungna att sakta ner tempot, minska kunskapsinnehållet och öka tiden för olika beteende övningar. Min studie påvisar liknande strategier. Ledarna hade framförallt utarbetat strategier för att närma sig svåra/laddade ämnen generellt, det kunde handla om att våga stanna upp vid ett svårt ämne och låta det ta tid, generellt prata runt ämnet men också prata om och förklara för föräldrarna varför man behövde diskutera känsliga frågor. Beroende på frågornas karaktär använde sig ledarna av olika ledarstrategier i samspelet med föräldrarna. Dessa strategier var dock omedvetna för ledarna. När känsliga frågor behandlades blev ledarnas strategier som tydligast. Strategier som kom upp var bl.a. att ge historiska tillbakablickar, dela med sig av egna erfarenheter, bjuda in sakkunniga om den egna kunskapen inte räckte till. Exempel på ämnen där strategier behövdes handlade om att leva i dubbla kulturer, slöjan, religion och sex och samlevnad, heder och skam. Teman och frågor som rörde framförallt mindre barn var inte lika laddade och när det handlade om dessa ämnen talade ledarna inte heller om några speciella strategier i samspelet med föräldrarna.

Jag ser att kodväxling på många sätt vävs in i ledarstrategierna. Goldstein och Kyaga (2009) ser kodväxling som värderingar och sätt att vara. Det blir viktigt för ledarna att vara bryggan och växla mellan majoritetssamhället synsätt i samtalen med föräldrarna samtidigt att ha den kulturella förståelsen. Det blir tydligt tycker jag i de frågor som berör relationer (pojkvän/flickvän). En ledarstrategi jag noterat är att ledaren påtalar konsekvenser och vad det kan leda till. Ledaren kan då utmana föräldern i sitt tänkande om varför de är rädda för sådana situationer och sedan få dem att tänka på vilka konsekvenser det kan leda till. Hur det värsta scenariot kan vara att tonåringen inte vill bo eller ha kontakt och att det kan leda till en försämrad relation.

Ledarstrategierna kan trots att de är omedvetna ses som något som också ger föräldrarna en ingång för att proximala processer ska kunna äga rum hos föräldrarna. När det kommer till ledarstrategierna är det inte bara föräldrarna som lär sig något, ledarna lär sig också i dessa processer där de i samspel och utformandet av strategier utvecklar sig som människor.

7.2 Avslutande Diskussion

Under mitt arbete med uppsatsen har jag fått ett helikopterperspektiv på ledarskapet inom Älskade Barn och en större inblick i de processer som sker i cirklarna. Mitt synsätt på föräldrastödsutbildningen är att trots att det är utmanande för ledarna att presentera majoritetssamhället gällande vissa frågor bygger föräldrastödet på denna kulturella erfarenhet i deras ledarskap. Däremot är det viktigt att Studieförbundet stöttar ledarna i frågor de upplever som problematiska genom utbildningar och fördjupningsdagar. De ledarstrategier som kom fram i min studie vill jag lyfta fram och synliggöra. Dock inte sagt att de omedvetna ledarstrategier som presenteras kanske är de bästa. Det kanske snare finns andra och mycket bättre strategier för ledarna

att använda sig av i mötet med föräldrarna. De strategier som presenteras kanske bara är något som ledarna tagit till i brist på annat.

Älskade Barn är en viktig verksamhet som finns över hela Sverige, dock får man sätta det i sitt sammanhang att det trots allt är en liten del totalt av migrerade föräldrar som nås av detta föräldrastöd. Det är också kopplat till ett Studieförbund som är ägare av materialet. Man kan dock se Älskade Barn som en pusselbit i den politiska resa föräldrastöden gjort och som presenteras i min tidigare forskning. Föräldrastöd ska enligt nya riktlinjer omfatta alla föräldrar. Eftersom Studieförbundet har kunnat erbjuda utrikesfödda föräldrar ett anpassat föräldrastöd har därför många kommuner sett detta som en styrka. Det ligger också i kommunens intresse att nå denna målgrupp och istället för att själv uppfinna hjulet väljer de att samverka med Studieförbundet. Av egen erfarenhet har det i dessa samarbeten också ställts högre krav på ledarna och att kommuner velat kvalitetssäkra ledarna. Detta har då framförallt gjorts via utbildning och fördjupningsdagar. Detta är å ena sidan en fantastisk möjlighet att nå fler föräldrar. Samtidigt har det ideella ledarskapet och Älskade Barn i föreningarna urholkats som en följd.

Även fast en liten del tar del av Älskade Barn ser jag det som att cirkelledarna kan påverka föräldrar i de andra mikrosystem de deltar i. Detsamma gäller föräldrarna eftersom de också kan lära vidare kunskap de lärt sig och förmedla till andra föräldrar som inte gått någon studiecirkel. Man får heller inte glömma bort barnens välbefinnande som är anledningen till att Älskade Barn och föräldrastöd över huvud taget existerar. De deltar inte i grupperna men får ändå indirekt nytta av att deras föräldrar är med, man kan utifrån Bronfenbrenners teorier se Älskade Barn som ett ekosystem för barnen. Materialet är styrt utifrån gruppens behov men under mitt arbete har jag också insett hur styrt det också är av majoritetssamhällets värderingar. Enligt Masoud Kamalis synsätt (2002), som jag tar upp i tidigare forskning, kommer man inte ifrån att det är västerländska värderingar som presenteras och att det på så sätt blir normativt. Man kan se det som ett invävt maktperspektiv eftersom mottagarlandets majoritetskultur ses som överlägsen immigranternas kultur och att deltagarna ska anpassa sig till denna. Samtidigt kan jag däremot inte se att materialet är låst i "containrar" som Kamali redogör för, jag ser det snarare som att materialet är informativt men samtidigt öppnar upp för diskussioner. De frågor som behandlas är det som underlättar för föräldraskapet och också skapar trygghet hos föräldrar som kan smitta av sig på barnen.

Min insikt om materialet har också ökat utifrån diasporabegreppet (Loomba, 2005). Älskade Barn med dess ledare och deltagare har öppnat upp för mig att de ingår i internationella och transnationella förhållanden till majoritetssamhället. De är globala och ingår i en diaspora som är spridd över världen. Kanske är det som presenteras i Älskade Barn viktigt för dem eller så är det inte det. Vissa kanske bor i Sverige nu men kanske bara ett tag. På så sätt kanske det inte är intressant att ta till sig majoritetssamhällets för vissa. Jag har även fått nya infallsvinklar utifrån begreppen om hybrida identiteter där identitet inte ses som något statiskt utan ständigt är under utveckling. Kodväxling har jag insett kan ses som ett verktyg i dessa identiteter och jag har sett att detta verkligen varit en styrka hos Älskade Barn ledarna. Jag har fått synen på Älskade Barn grupperna som ett tredje rum där identiteter utvecklas och nya synsätt prövas. När ledarna berättat om sina upplevelser av materialet har det även lett till att jag själv fått ökad kunskap. Vissa saker förvånade mig, exempelvis att vissa teman (ex. kriminalitet) upplevdes mindre laddat än exempelvis om barnet skulle inleda en kärleksrelation. Ett annat tema som jag också trodde skulle vara mer laddat är exempelvis socialtjänsten men även det upplevdes väldigt friktionsfritt och lätt för både ledare och föräldrar att prata kring. Detta bekräftade även Mohmes rapport (2017).

Mitt bidrag i förhållande till tidigare forskning är framförallt att synliggöra ledarskapet och jag tycker att jag genom min studie fångat upp många intressanta infallsvinklar. Cirkelledarskap för utrikesfödda är lite beforskat och förekommer ofta som fragment i rapporter och avhandlingar. En del av forskningen påtalar cirkelledarens roll som brygga till majoritetssamhället och detta anser jag även att min studie bekräftar. Dock ser jag min studies resultat som ett gott komplement till tidigare forskning

genom att synliggöra utmaningar och möjligheter för ledarna som ofta är första generationens invandrare.

7.3 Metod och teorirefleksion

Jag tyckte det fungerade bra att använda mig av intervjuer som metod för att få svar på mina frågeställningar. Vinjetter plockade jag in efter min pilotintervju eftersom jag behövde en metod som tydligare synliggjorde värderingar. Idén om att kombinera semistrukturerade intervjuer och vinjetter visade sig vara två metoder som fungerade fint ihop och jag kan starkt rekommendera det till andra som vill göra liknande studier. Vinjettmetoden var framförallt till stor hjälp när det gällde att synliggöra ledarnas upplevelser av hanterandet av Älskade Barn materialet. Hade jag inte använt mig av vinjetterna hade jag inte haft samma kvalitet på mitt underlag. Nu i efterhand kan jag se att det kanske var väl mycket att använda mig av tre olika delar i intervjun. Jag hade kunnat göra fler vinjetter och kanske kunnat ta bort den delen där föräldrarna fritt fick välja föräldrakort och reflektera.

Jag hittade inte någon enhetlig teori för att skapa förståelse för mitt resultat. Det gjorde att jag fick plocka delar från olika teorier. Bronfenbrenner tog jag in på slutet i mitt arbete och det gav mig en bra hjälp som analysverktyg och har styrt hur jag har lagt upp mitt resultat. Det har styrt mitt urval och hur jag strukturerat upp mina teman kring det som är mindre laddat till mer laddat. Bronfenbrenner har också gett mig bioekologiska glasögon på min data som handlar om mänsklig utveckling och lärande i gruppens processer.

Kodväxling har hjälpt mig se när och på vilket sätt ledarna växlar mellan kulturer, värderingar och sätt att vara i samspelet med föräldrarna. Däremot är den här teoretiska ingången inte lika etablerad som de andra teorierna jag använt mig av. Kodväxling hör snarare till språkforskningen och har ganska nyligen börjat användas i på det utvidgade sättet.

Hybrid identitet har också gett mig perspektiv på hur just identitet är ett faktum redan när ledare och föräldrar träder in i Älskade Barn men också hur de utvecklas. Hybrida identiteter har gett mig ökad förståelse för resultatet kring ledarskapet, strategierna och de proximala processer kring lärandet som Bronfenbrenner presenterar.

7.4 Fortsatt forskning

Eftersom studien bygger på intervjuer och vinjetter baserar sig resultatet på ledarnas egna upplevelser. Jag har inte varit ute i föräldragrupperna och sett hur ledarna interagerar med föräldrarna i grupperna, vilket kan ses som en svaghet i studien. Därför hade det varit intressant om framtida forskning inriktar sig på att göra en mer omfattande studie kring samspelet mellan ledare och föräldrar som även har inslag av observationer. Det skulle också gå att göra en mer omfattande studie med enbart vinjetter där ledare och/eller migrerade föräldrars värderingar kring olika teman kartläggs. Det hade också varit intressant att studera barnen/ungdomarna och deras upplevelser eftersom de som andra generationens invandrare präglas än mer av mångkultur och hybrida identiteter. Det är svårt att avgöra om kunskapen jag fått fram genom mina intervjuer är generell. Däremot så ska man heller inte underskatta en studie bara för att den är kvalitativ. Eftersom jag fått väldigt liknande svar kring teman som upplevs laddade och inte laddade anser jag dock att studien är hållbar. Detta också eftersom mina intervjuade ledare har varit i kontakt med många grupper/föräldrar genom åren. Som utbildare är det bra att ha en kartläggning kring vad som upplevs som laddat, det gör det också lättare att stötta ledarna och se över om de behöver ytterligare utbildning. I dialog med utbildningsledarna i Studieförbundets organisation kan resultaten bidra till att förbättra grundutbildningen för ledarna för att stötta dem på bästa sätt.

8. Referenslista

- Agic, H., Samuelsson, T. (2015). Föräldrastödsprogram för utrikesfödda föräldrar: Vad händer när manualbaserade föräldrastödsprogram översätts och implementeras i svensk kontext?. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 92(5), 545–552.
- Al-Baldawi, R. (2017). 2: a uppl. *Migration och anpassning – Den okända resan*. Lund: Studentlitteratur.
- Alfred, M. (2015). Diaspora, Migration and Globalization: Expanding the Discourse of Adult Education: Diaspora, Migration och globalisering. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 2015(146), 87–97. doi: <http://dx.doi.org/10.1002./ace.20134>
- Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2017). 3: a uppl. *Tolkning och reflektion Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Bahba, H. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.
- Birman, D., & Trickett, E. J. (2001). Cultural transitions in first-generation immigrants acculturation of soviet Jewish refugee adolescents and parents. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(4), 456-477. doi: 10.1177/0022022101032004006
- Bjørknes, R., Kjøbli, J., Manger, T., & Jakobsen, R. (2012). Parent Training Among Ethnic Minorities: Parenting Practices as Mediators of Change in Child Conduct Problems. *National Council on Family Relations*, 61(1), 101-114. doi: 10.1111/j.1741-3729.2011.00683.x
- Bronfenbrenner, U. (2004). *Making Human Beings Human-Bioecological Perspectives on Human Development*. London: Sage Publications.
- Bryman, A. (2008). 2: a uppl. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Dumas, J.E., Arriga, X.B., Moreland Begle, A., & Longoria, Z.N. (2011). Child and Parental Outcomes of a Group Parenting Intervention for Latino Families: A Pilot Study of the CANNE Program. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 17(1), 107-115. doi: 10.1037/a0021972
- Eriksson, C., Eriksson-Baaz, M., & Thörn, H. (1999). *Globaliseringens Kulturer – Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Ertesvåg, J. S., & Bø, I. (2006). Gjensyn med Urie Bronfenbrenner etter hans ”arbeidsdag” på 60 år. *Nordisk Pedagogik*, 2016(3), 258–278.
- Fanon, F. (1971/1997). *Svart hud vita masker*. Göteborg: Daidalos.
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2015). 2: a uppl. *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Gilroy, P. (1993). *The Black Atlantic: modernity and double consciousness*. London: Verso.
- Goldstein-Kyaga, K., & Borgström, M. (2009). *Den tredje identiteten - Ungdomar och deras familjer i det mångkulturella, globala rummet*. Huddinge: Södertörns Högskola.

- Gustafsson, K., & Rosén, A. (2015). *En jämförande studie av programmen Att vara förälder i Sverige och Ur barnens perspektiv*. Växjö: Linneuniversitetet.
- Hallberg, A-C. (2006). *Parental support in a changing society*. (Doctoral thesis, Lund Studies in Health Sciences) Lund: Media Tryck Printing Office. Hämtad från: <https://gu-se-primis.hosted.exlibrisgroup.com>
- Hirdman, Y. (2007). *Det tänkande hjärtat. Boken om Alva Myrdal*. Stockholm: Ordfront.
- Ho, J., Yeh, M., McCabe, K., & Lau, A. (2012). Perception of the Acceptability of Parent Training Among Chinese Immigrant Parents: Contributions of Cultural Factors and Clinical Need. *Behaviour Therapy*, 43, 436-449. doi: 0005-7894/43/436-449/\$1.00/0
- Jergeby, U. (1999). *Att bedöma en social situation – Tillämpning av vinjettmetoden*. Stockholm: Norstedts.
- Kamali, M. (2002). *Kulturkompetens i socialt arbete-Om socialarbetarens och klientens kulturella bakgrund*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). 3: a uppl. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lau, A.S., Fung, J.J., Ho, L.Y., Liu, L.L., & Gudiño, O.G. (2011). Parent Training With High-Risk Immigrant Chinese Families: A Pilot Group Randomized Trial Yielding Practice-Based Evidence. *Behaviour Therapy*, 42, 413-426. doi: 0005-7894/11/413-426/\$1.00/0
- Lau, A.S., Fung, J.J., & Yung, V. (2010). Group Parent Training With Immigrant Chinese Families: Enhancing Engagement and Augmenting Skills Training. *Journal of Clinical Psychology*, 66(8), 880-894. doi: 10.1002/jclp.20711
- Leung, C., Tsang, S., & Lo, C. (2017). Evaluation of Parent and Child Enhancement (PACE) Program: Randomized Controlled Trial. *Research on Social Work Practice*, 27(1), 19-35. doi: 10.1177/1049731515578882
- Lindström, A. (2013a). *Riktat föräldrastöd till utrikesfödda? Ledare för föräldrastödsprogram och utlandsfödda ger sin syn på målsättningar, behov och information*. Umeå: Umeå Universitet.
- Lindström, A. (2013b). *Att skolas till förälder: intervjuer med 17 föräldrastödsledare och Observationer från föräldrastödsprogrammen: Familylab, Familjeverkstan, Aktivt föräldraskap och Cope programmet*. Umeå: Umeå Universitet.
- Littmarck, S. (2017). *Barn, föräldrar, välfärdsstat – Den politiska debatten om föräldrautbildning och föräldrastöd 1964–2009*. (Doctoral thesis, Linköping Studies in arts and sciences, 721) Linköping: Liu-Tryck. Hämtad från: <https://gu-se-primis.hosted.exlibrisgroup.com>
- Loomba, A. (2001/2005). *Kolonialism/Postkolonialism – En introduktion till ett forskningsfält*. Hägersten: Tankekraft Förlag.

- Manning, A. & Sanchari, R. (2010). Culture clash or culture club? National identity in Britain. *Economic Journal*, 120(542), F72–F100. doi: 10.1111/j.1468-0297.2009.02335.x
- Massey, D. (1992). A place called home? *New Formations*, 17, 3.
- May, T. (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Mohme, G. (2017). *Älskade Barn – Folkbildning med föräldrar i nytt land*. Stockholm: Studieförbundet.
- Ngo, B. (2008). Beyond Culture Clash Understandings of Immigrant Experiences. *Theory Into Practice*, 47(1), 4–11. doi: 10.1080/00405840701764656
- Osman, F., Flacking, R., Klingberg-Allvin, M., & Schön, U-K. (2015). *Ladnaan – Att må bra. En utvärdering av ett riktat stöd till somaliska föräldrar i Borlänge Kommun*. Falun: Högskolan i Dalarna.
- Osman, F., Klingberg-Allvin, M., Flacking, R., & Schön, U. K. (2016). Parenthood in transition- Somali-born parents' experiences of and needs for parenting support programmes. *BMC International Health and Human Rights*, 16(7), 1-11. doi: 10.1186/s12914-016-0082-2
- Parra-Cardona, R., Lopez-Zeron, G., Leija, S. G., Maas, M.K., Villa, M., Zamudio, E., ... Domenech Rodriguez, M.M. (2018). A Culturally Adapted Intervention for Mexican-Origin Parents of Adolescents: The Need to Overtly Address Culture and Discrimination in Evidence-Based Practice. *Family Process*, x(x), 1-19. doi: 10.1111/famp.12381
- Renold, E. (2002). Using vignettes in qualitative research. *Building research Capacity*, 3, 3–5.
- Roerstrier, D. (1997). In the mind of the beholder: evaluation of coping styles of immigrant parents. *International Migration*, 35(2), 271-288. doi: 10.1111/1468-2435.00013
- Rooth, H. (2018). *All Parents in Focus – Governing parents and children in universal parenting training*. (Doctoral thesis, Mälardalen Studies in Health, Care and Social Welfare, 276) Stockholm: E-print AB. Hämtad från: <http://mdh.divaportal.org/smash/get/diva2:1256950/FULLTEXT02.pdf>
- Sandin, B., Bergner, D., Agic, H., & Samuelsson, T. (2014). *Föräldrastöd i mångkulturella möten – slutrapport, februari 2014*. Linköping: Linköpings Universitet.
- Sherefay, S., Södergren, K. (2002). *Barnen i våra hjärtan: studiematerial: För att stärka föräldrarnas roll i det mångkulturella Sverige*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Stuart, J., Ward, C., Jose, P E & Narayanan, P. (2010). Working with and for communities: A collaborative study of harmony and conflict in well-functioning, acculturating families. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(2), 114–126. doi: 10.1016/j.ijintrel.2009.11.004
- Tudge, J.R.H., Mokra, I, Hatfield, B. E., Karink, R.B. (2009). Uses and Misuses of Bronfenbrenner's Bioecological Theory of Human Development. *Journal of Family Theory & Review*, 1, 198-210.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Williamson, A.A., Knox, L., Guerra, N.G., & Williams, K. R. (2014). A Pilot Randomized Trial of Community-Based Parent Training for Immigrant Latina Mothers. *Am J Community Psychol*, 53, 47-59. doi: 10.1007/s10464-013-9612-4

Offentligt tryck

Länsstyrelsen. (2015). *Föräldrastöd & Tonåringar: Rapport till Länsstyrelserna*. Göteborg: Länsstyrelsen.

Socialdepartementet. (2018). *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2008:13. (2008). *Föräldrastöd – en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap*. Stockholm: Regeringskansliet.

Webb

Migrationsinfo. (2019). *Världen*. Hämtad 2019-05-04 från <https://www.migrationsinfo.se/migration/varlden/>

Migrationsinfo. (2019). *Asylsökande i Sverige*. Hämtad 2019-05-04 från <https://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/>

Studieförbundet. (2018). *Älskade Barn*. Hämtad 2018-12-26 från <https://www.studieforamjandet.se/samarbeta-med-oss/alskade-barn---foraldrastod/>

Unicef. (2019). Barnkonventionen är vårt uppdrag. Hämtad 2019-05-05 från <https://unicef.se/barnkonventionen>

Uppslagsverk

Ackulturation. (2019). I *Nationalencyclopedia*. Hämtad 2019-04-18 från <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/ackulturation>

Adaption. (2019). I *Nationalencyclopedia*. Hämtad 2019-04-18 från <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/adaption>

Assimilation. (2019). I *Nationalencyclopedia*. Hämtad 2019-04-18 från <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/assimilation>

Bicultural. (2019). I *Oxford English Dictionary*. Hämtad 2019-04-17 från <https://www-oed-com.ezproxy.ub.gu.se/view/Entry/18716?redirectedFrom=biculturalism#eid133012076>

Culturalization. (2019). I *Oxford English Dictionary*. Hämtad 2019-04-17 från <https://www-oed-com.ezproxy.ub.gu.se/view/Entry/270006?redirectedFrom=culturalization#eid>

Materialet Älskade Barn

Ledarhandledning, Älskade Barn

Föräldrakort, Älskade Barn

Älskade Barn, Informationsfolder till kommunen

Bilaga 1

Intervjuguide cirkelledare:

- Berätta om varför du en gång i tiden valde att bli ledare inom Älskade Barn.
- Hur länge har du varit ledare?
- Hur många föräldragrupper har du haft?

Ledarskapet:

- Hur upplever du ditt eget ledarskap i Älskade Barn? Har du utvecklats under tiden med nya grupper, på vilket sätt isåfall?
- Har du haft en hjälpledare – hur har samspelet/fördelningen varit mellan er?
- Vad tycker du är det bästa med ledarskapet?
- Vilka är de största utmaningarna som du möter i ledarskapet?
- Vilka möjligheter ser du i ledarskapet?
- Hur materialtrogen är du – gör du exakt som ledarhandledningen säger eller förmedlar du ”kärnvärdena”.
- Hur brukar du förbereda dig inför en sammankomst med föräldrarna?
- Tycker du någon gång att det är jobbigt/svårt att vara ledare – i vilka situationer isåfall?

Samspel med föräldrarna:

- Brukar båda föräldrarna delta eller är det bara den ena av föräldrarna?
- Vad tycker du utmärker en ”bra” föräldragrupp i Älskade Barn?
- Är det lätt/svårt att få föräldrarna att prata och diskutera kring korten?
- Hur förhåller du dig till föräldrar som ger uttryck för en annan värdegrund än den som presenteras i Älskade Barn?
-

Utbildningen:

- När gick du Älskade Barn utbildningen?
- Hur upplevde du utbildningen? Vad är bra och vad tycker du kan förändras?
- Tycker du att utbildningen ger en bra bas att stå på som ledare? Varför/varför inte?
- Har du deltagit i andra utbildningstillfällen/fördjupningar. Vilka? Vad tyckte du?

Materialet – föräldrakorten samt ledarhandledningen:

- Hur upplever du som ledare innehållet i Älskade Barn ledarhandledningen?
- Hur upplever du Älskade Barn föräldrakorten?
- Vilka frågor upplever du är viktigast för föräldrarna att diskutera?
- Är det vissa delar i materialet som väcker mer känslor än andra hos föräldrarna – vad isåfall?
- Kan du se skillnader i tankesättet hos föräldrarna efter att de gått Älskade Barn?

Avslutning: En visuell reflektion kring utvalda föräldrakort: Här visar jag några utvalda föräldrakort och ber dem reflektera över vad de själva ser samt vad en vanlig reaktion från föräldrarna kan vara när de ser korten.

Bilaga 2

Missivbrev cirkelledare:

Hej,

Under hösten 2018 skriver jag en magisteruppsats i utbildningsledarskap på Göteborgs Universitet. Jag har valt att skriva min uppsats om Älskade Barn – eftersom jag under en period har arbetat med det på Studieförbundet.

Syftet med studien är att få kunskap om hur ni som cirkelledare upplever Älskade Barn materialet utifrån normer, värderingar kopplat till ledarskap.

Jag använder intervjuer som datainsamlingsmetod och skulle därför behöva maximalt en timme, på valfri plats, av din värdefulla tid för att genomföra en intervju.

I enlighet med de forskningsetiska reglerna garanterar jag din anonymitet, att studiens resultat enbart kommer användas i forskningssyfte samt att deltagande i undersökningen är frivilligt. Se även bifogad bilaga där du kan ta del av de forskningsetiska reglerna i sin helhet.

Jag har också varit i kontakt med Karin Eckerman på Studieförbundets Riksorganisation och fått godkännande att genomföra studien.

Vänligen meddela mig om du vill medverka så kan vi boka tid för en intervju.

Tack på förhand

Med vänliga hälsningar

Maria von Wachenfeldt

Mob: [REDACTED]

Mail: [REDACTED]

Bilaga 3

Frågor för utvärdering ledarträffen 15 november 2018:

Inför workshopen:

Hur tänkte du inför planeringen av de två workshoparna på ledarträffen?

Hur tänkte du när du utformade frågorna till workshop 1?

Hur tänkte vi när vi valde ut bilderna till workshop 2? Båda reflekterar.

Vi tog bilder som var från tonårsdelen – gjorde det medvetet.

Varför tycker du att det är viktigt att jobba med värderingar i ledarskapet?

Workshop 1:

Hur upplevde du workshop 1?

Hur tänker du kring ledarnas ställningstaganden? Väntat/oväntat?

Workshop 2:

Hur upplevde du workshop 2?

Hur tänker du kring ledarnas reaktioner kring bilderna?

Övrigt:

Hur tror du att ledarnas egna värderingar påverkar gruppen de leder?

Ställ frågor som knyter an till ledarutbildningen.

Bilaga 4

Vinjetterna

Vinjett nummer 1:

Du är ledare för en ny Älskade Barn grupp. Under den andra träffen diskuterar ni kortet ”familj i Sverige”. En av föräldrarna i gruppen är märkbart frustrerad och börjar efter en stund prata om socialtjänsten. ” Jag har hört att socialen tar barnen helt utan anledning här i Sverige” Några av de andra föräldrarna nickar och en annan deltagare uttrycker maktlöshet

”Det är svårt för mig att veta vad jag får och inte får göra – tänk om jag gör fel och socialen kommer?”

- **Vad är din egen uppfattning om socialtjänsten?**
- **Hur reagerar du på berättelsen ovan – hur agerar du som ledare?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

Vinjett nummer 2:

Jasmine kommer hem från skolan och berättar glatt att de håller på att öva inför ett luciatåg i skolan. ”Jag ska få vara lucia pappa säger hon glatt – visst är det roligt”. Jasmynes pappa vet inte riktigt vad han ska svara. När Jasmine gått och lagt sig den kvällen pratar han med hennes mamma. Hur ska vi göra? Är inte det en kristen högtid? säger han.

Hur hade du reagerat om du var Jasmynes mamma?

Jasmynes föräldrar är också med i en Älskade Barn grupp. De ventilerar frågan i gruppen och det finns många olika åsikter bland deltagarna. Vissa tycker att det är självklart att Jasmine ska vara med i luciatåget medan andra tycker som Jasmynes pappa – att det är en kristen högtid som inte är förenlig med deras egen religion.

- **Hur reagerar du på detta som ledare?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

Vinjett nummer 3:

”Sarah är 16 år och ska gå ut och träffa vänner ikväll. Hon är glad men föräldrarna är oroliga – det finns ju så mycket som kan hända. Sarahs mamma känner på sig att dottern har skaffat en pojkvän och frågar Sarah om detta dagen därpå. Det verkar stämma och dottern säger att hon är glad men att det inte funnits tillfälle att berätta om det själv”

Hur skulle du i den här situationen reagera om du var Sarahs mamma?

Du har precis som ledare påbörjat tonårsdelen i Älskade Barn med din föräldragrupp. En mamma i din grupp lyfter en liknande historia. Hon säger att hon inte vill att hennes 16 åriga dotter ska ha pojkvän. En annan förälder i gruppen säger att hon förbjudit sin dotter att ha pojkvän.

- **Hur hanterar du som ledare situationen?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

Vinjett nummer 4:

Sam är snart klar med gymnasiet. På sista tiden har Sam börjar fundera över existentiella frågor och sin religion. Kanske han inte ser sig själv som muslim längre? Han pratar med sin mamma om detta.

Hur hade du reagerat om du var Sams mamma?

Sams mamma är också med i en Älskade Barn grupp och tar upp frågan i gruppen. Hon berättar också att Sams syster Sadiye inte vill bära slöja längre.

- **Hur skulle du bemöta Sams mamma som ledare?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

Vinjett nummer 5:

Soraya mår inte bra. På ett hälsosamtal i skolan berättar hon att hon börjat fundera mycket på sista tiden. Hon tror att hon gillar tjejer istället för killar men det är inget hon vågar berätta för sina föräldrar. Hon är oroligt för hur de skulle reagera. Med stöd från kuratorn tar Soraya ändå mod till sig och berättar för sina föräldrar.

Hur hade du reagerat om du var Sorayas mamma?

Sorayas mamma är också med i föräldragruppen Älskade Barn. Ni har precis haft en diskussion om tonåringar och när föräldrträffen är slut så tar hon dig åt sidan och berättar om Soraya. Hon rådfrågar dig hur hon ska hantera situationen?

- **Vad säger du som ledare till Sorayas mamma?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

Vinjett nummer 6:

Sonja kommer hem från skolan och du frågar hur skoldagen har varit. Den har varit bra säger hon och berättar vidare att de nu börjat med sex-samlevnadsutbildning i skolan.

Hur hade du reagerat på det om du var Sonjas mamma?

I din föräldragrupp har ni precis börjat diskutera föräldrakortet ”Heder och Skam”. En av föräldrarna i gruppen säger att hon inte vill att deras barn deltar i sex-samlevnads utbildningen. Föräldern anser att det inte är viktigt och tycker att det hade vart bättre om skolan hade lagt vikt på andra ämnen istället såsom matematik.

- **Hur bemöter du denna föräldern i din föräldragrupp?**
- **Har du varit med om något liknande/är exemplet trovärdigt? Varför/Varför inte?**

